

Ціна 75. центів

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

Рік ХХII

Лютий — 1971 — February

Ч. 253

Леся Українка.

diasporiana.org.ua

НОВІ ДНІ

NOWI DNI

УНИВЕРСАЛЬНЕ ІЛЛЮСТРОВАННЯ ВІДОЧНИКИ

Видає видавництво "НОВІ ДНІ".

Редактор 1950-1969: П. К. Волиняк

РЕДАГУЮЩА КОЛЕГІЯ

Д. В. Кислиця — головний редактор
М. Г. Далякій — відповід. секретар

Відповідає за адміністрацію і друкування
П. В. Майсюра.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

У США —

NOVI DNI
2209 Caniff Ave.
Detroit, Mich. 48212, U.S.A.
Tel.: 365-9130

У Канаді —

NOVI DNI
219 Howard Park Ave.
Toronto 154, Ont. Canada

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ (на рік):

Канада і США — 5.50 доларів
Австралія — 3.50 австралійських доларів
Франція — 20 франків
Англія — 30 шилінгів
Всі інші країни Європи, Венесуеля — 4.50
американських доларів.
Решта країн Південної Америки — 3.00
американські доларі.

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

H. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England.

В Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide,
South Australia

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Малишко Андрій	Лесі Українці	1
Сингаївський Микола	До Лесі	1
Тичина Павло	**	1
Гай-Головко Олександер	Балада про воїв	1
Діма	Місяцеві	2
Ластовецький Анатолій	— Вечір	2
Павленко Марія	Балада місячної ночі	2
Українка Леся	— Лист у далечінь	3
Оларченко Петро	— Леся Українка	5
Шевчук Валерій	— Людина, вчений і поет	7
Онуфрієнко Василь	— З відгуків на вміщені статті	9
Протопресвітер Олександер Биковець	— Відродження Української Автокефальної Православної Церкви	11
Северин Михайло	— Побратим Панаса Мирного	13
Туркало К.	— Комічно-трагічний фрагмент із СВУ	16
Ковпун М.	Предсідницько-рам'яча мова	20
Зозуля Олександер	— Революція і я	24
Сіяк Ларія	— Бібліографічні довідки з ано- таціями	27
Срібний ювілей тижневика „Українські Вісті“		31
Читачі пишуть		32

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД СКЛАЛИ:

М. І. М. — 20 дол., Кулагин А. — 10 дол., з
ювілею М. Кульчицьких — 10 дол., Т. Мороз —
6 дол., проф. М. Недзвідський 5 дол. 50 центів.
110 5 дол.: Андре В., Андре М., Пономаренко В.,
Гриценко І., Гурський А. По 4 дол. 50 центів: Т.
Гарашенко, Галецький К. Мовчан Ю., Киричен-
ко А., Трушинська Л., Боднар А.. По 4 дол. Лека
М. Неліпа В., Конюх В., Ярмоленко В. Дем'янен-
ко С. — \$3.50, Забігайло А. — \$2.50 По 1 дол. 1
50 центів: О. Потульницький О., Дрегер А. Слов-
бодян А. \$1.00 Кукурула П. \$2.00.

НА ГАРАНТІЙНИЙ ФОНД СКЛАЛИ:

О. Скрепіль — 100 доларів
В. Єктушенко 4 доларі.

НАГАДУВАННЯ ВЛАСНИКАМ КРАМНИЦЬ

1. Відтепер ціна окремого числа „Нових
днів“ буде ..... 75 центів
2. Просимо якнайскорше розрахуватись із
нами за весь 1970 рік, а непродані журнали по-
вернути нам.

Вид-во „Нові дні“

ДО 100-ЛІТТЯ Л. УКРАЇНКИ

Андрій МАЛИШКО

ЛЕСІ УКРАЇНЦІ

Все минуле — землею, віттями,
Сизим словом приходить в ночі,
Над гарячими вдаль століттями
Підвелись твої сині очі;

Над озерами, де Поліщина
І Волинщина квітне айстрами,
Де життя твое не заміщене
Ані майстрами, ні підмайстрами.

Мліє вечір над сторінками,
Час гортає ті Заповіти,
Встала квіткою-Ломикаменем,
Щоб імперію розвалити:
Всю напудрену, із начосками,
Із царевими недоносцями!

Ломикаменю, цвіте зоряний,
Бідне серце з важкими мандрами!
То бриніла, як Мавка, — горяно,
То залишом була — Касандрою...

За горами, за даллю віщою,
Не журбою на синь-доріжки —
Прометеївськими огнєвищами
На українські сухі обніжки;
Словом крутим
Ta жалем лютим
Людям, небу, зеленим рутам,
Синім паводям, сивим літерам,
Що складали батьки руками,
Трагедійними палітрами
Засвітилася над віками.

Ломикаменю мій м'ятежний,
Днів скалічених, сліз і мроку,
Обів'ю тебе мрій мережами,
Дам живучого серця соку;

Вкрию кроною, і так само
Будеш квіткою в вічнім пlesі,
Термоядерними небесами
Не затемнити слово Лесі.

I на полі в нас не з обжинками,
Будем далі трощити камінь,
Щоб росло воно Українками,
I Тарасами, і Франками.

Я не бачив тебе нездужою,
I не чув про жалі в тому,
Серед літа ідеш із ружами
На Вкраїну, до свого дому;

Де Волинщина і Поліщина,
Грає зорями синь обічна,
Де життя твое не заміщене,
Лесю, Лесю, легендо вічна!

Дорога під яворами, Київ, 1964.

Микола СИНГАУВСЬКИЙ

ДО ЛЕСІ

Є джерело у світі —
Вічно клекочуче, сяюче
І глибинне,
Іду напитись!

Є у світі вулкан —
Вічно діючий, з вибухом
Полум'я правди.

Іду по вогонь!
І є з-поміж сяючих зір
Геніальна, вселюдська

Зоря України.
Іду по світло!
Тому до Лесі
Сучасність моя

І майбутність прямує!

Поезії, Київ, 1966.

Павло ТИЧИНА

* * *

Гей, вдарте в струни, кобзарі,
Надхніть серця піснями!
Вкраїнські прапори вгорі —
Мов сонце над степами.

Гей, рясно всипте цвітом шлях,
У дзвони задзвоніте!
Вкраїнське військо на полях
Іде, славою повите.

Дзвенять слова, мов у сріблі,
Братерські та веселі.
А десь на морі кораблі
Розбилися об скелі...

Земля схотіла жити знов, —
Шумлять потужно ріки.
Благословіть ви чесну кров,
Хвала борцям навіки.

Хвала борцям, що на зорі
Лягли в холодні ями.
Гей, вдарте в струни, кобзарі,
Надхніть серця піснями!

„Нова Рада“, ч. 4, 1917

Олекса ГАЙ-ГОЛОВКО

БАЛЯДА ПРО ВОІВ

Юрієві Стефаникові

Демон роздору між нами живе,
Вітчизну у серце пече.
В єдину когорту вітчизна зове,
А демон її січе.
Освітиться сонцем моя земля —
I вої стають у ряд.

Між них уповзає чорна змія
І перекреслює лад.
Наїтися пилу нерівний шлях,
Насупиться день умить.
І вже блискавиця на полях
Між воями бій кипить.
Поранені вої потому встають,
Як очі прозріють у них, —
По-братньому руки собі подають
І ніжати братів своїх.
Освітиться знову сонцем земля —
І вої становуть у ряд.
Між них уповзає чорна змія
І перекреслює лад.
Блідіє обличчя моєї землі
І штуртом пекельним шумить.
Зчепилися знову вої мої,
Аж в небо вогонь летить.
Чигає зо смертю на брата брат
В проклятім оцім бою,
Пускаючи з рук захабнілу в стократ
Роздору чорну змію.

ДІМА

МІСЯЦЕВІ

Чи не сумно тобі, місяцю,
Одиноко в небі висіти,
Ані травами не вкритому,
Ані водами не вмитому,
Не засіяному квітами,
Без гаїв і без лісів?

Чи не сумно тобі в тиші тій.
У зірками златовишигтій,
Без морської колискової
І без ніжності шовкової,
Що у кожнім її слові є,
Без пташиних голосів?

Чи не сумно, срібноокому,
Там у небі у високому,
Без весни барвистоніжної,
Заметлі буресніжної,
Без краси землі, що різна є...
Скільки ж літ ти так прожив?

Ані травами не вкриваний,
Ані водами не вмиваний,
Ані квітами не всіяній...
Ну скажи!

Анатолій ЛАСТОВЕЦЬКИЙ

ВЕЧІР

Кошматиться чорна пряжа —
Густіюча тінь моя.
Розлазиться владно й поважно
По світлій мозайці дня.
Гей, сонце!
Ну що це ти вдячно
Чолом аж до теплих нив
Вклоняєшся,
Наче не бачиш:
Я ж мало,
Так мало іще зробив.

НА ПОРІ

То щулиться у вишняку і хниче —
Чи журиться, чи, може, щось
пригадує?

То зацілує сонечком обличчя
І облосокоче звабою.
І мовою,
І найніжнішим квітом,
І любощами зманить непочатими,
То знову охолоне, мов сповита,
Затихне, набундуочиться й мовчатиме.
Весна у березні дивує,
Весна у березні дівує.

МАРІЯ ПАВЛЕНКО

Кілька років тому вийшла перша книжка молодої авторки з Житомирщини Марії Павленко — „Любисток“.

Марії двадцять шість років. Вона закінчила політехнічний інститут, працює на житомирському заводі „Щитатоматика“.

1970-ий рік був для Марії Павленко роком напруженої творчої праці: вона підготувала другу збірку поезій.

Подаємо два вірші молодої поетеси з нової збірки.
— Ред.

БАЛЯДА МІСЯЧНОЇ НОЧІ

Стану проти місяця молодого,
Дев'ять разів тебе згадаю,
Дев'ять разів умру й народжуся

І промовлятиму:
Вклоняюся місяцю молодому,
А молодий — старому,
А старий — душі твоїй,
Щоб не боліли,
Щоб не щеміли
Згадки мої...
Дуб — у лісі,
Ластівка — в стрісі
А серце — в грудях.
Руки-струни на бандурі ночі
Натягнуті, як наши стосунки,
А я молитимусь богині-зіроньці
І ридатиму:
Зіронько ясна вечірня,
Попрохай свою матір-зірницю —
Хай шлях освітить коханому,
Щоб не блукав,
Щоб не ходив
У темряві...
Зоря — в небі,
Мицій — в дорозі,
А любов — у серці.

ЗИМОВЕ

Вишкірив бурульки злий мороз —
Аж гарчить, не випуска із хати.
Сніг, мов заєць, вискочив із лоз
І без тями кинувся тікати.
На мороз кудлатий не зважа
Лиш сокира — у дровітні цюка,
І жовтий комін — глинняна душа —
Синім димом гріє вишням руки.

ЛИСТ У ДАЛЕЧІНЬ

Цей лист, напевно, ніколи не доведеться Вам читати, а навіть якби це трапилося, в чому я ніяк не можу бути впевнена, то в усякому разі Ви не могли б знати, від кого цей лист і до кого він звернений. На що може такий лист придатися? Насправді, це й сама я не знаю та якраз тепер не маю охоти сушити над тим голову. Для такої поведінки існує французький вицлів: „це сильніше за мене.“ Отже, „це сильніше за мене!“ є якраз бажання післати Вам листа у невідому далечінь.

Не знаю Вашого імені, та, ймовірно, ніколи його не дізнаюся. Ми зустрілися під час одної морської плавби — для мене це була подорож на чужину, для Вас — повернення додому: дорога все-таки була та сама, ми були зовсім як ті дві хвилі, що пливуть деякий час разом, потім навинеться яка-небудь перехід, корабель, камінь: хвилі розлучаються назавжди, бо вони ніколи більше не пробують віднайти себе знову, ніщо їх до цього не спонукає. Так діється з нами.

Я рада б знати, чи Ви ще пригадуєте собі нашу першу та останню зустріч? Бозна чому, я цього не можу ніколи забути, хоча безліч таких випадкових дорожніх знайомств були з того часу мною зовсім забуті. Часто уявляю собі Вашу постать, голова завжди трохи схилена наперед, ваш серйозний погляд очей, ваш голос, чистий, але негучний, може, трохи глухий. Ваша постать рухається тепер перед моїми замкненими очима у далекій перспективі, а все-таки вона з'являється мені і завжди милою, витонченою та рельєфною, подібною до тих фотографій, що неначе виконані гравіруванняю голкою, бак бачимо через бінокль, але, коли ми його тримаємо навпаки, я собі сама цього пояснити не можу, чому я Вас завжди бачу в той спосіб, але інакше я собі Вас уявити не можу.

Я пригадую дуже докладно, як Ви вперше наблизялися до мене. Ви помітили, що я лиши з величким зусиллям утримувала рівновагу і, зрештою, я мала вже власті, бо корабель надто сильно гойдався! Ви запропонували мені тоді свою допомогу, і ось так ми ходили рука в руку ціле пополуднє, також увечорі.

До речі, немає нічого незвичайногго, що людині, якій паморочиться голова, подаємо руку...

Тільки-но Ви подали мені свою руку, я мала враження, неначе ми разом проходжувалися вже неодноразово. Мене ні трішки не дивувало, що Ви на цій хисткій палубі так чудово вміли балансувати, що Ваше рам'я мені було кращою підпорою, ніж залізні рампи сходів, мені здавалось, неначе я це давно знала. Ви жодного разу не дозволили мені самій іти, а коли я захитувалася, Ви гляділи на мене тривожно й говорили з тихим докором: „Прошу вас, держіться міцніше моого ремена!“. А коли ми підходили до лави, на якій я залишалась сидіти, то Ви віддалялися, або ж таки залишалися стояти при мені, як вважали за краще, і ми розмовляли.

Ви взагалі поводилися зовсім просто, цілком всебічно без тієї банальної, вимушеній чесності, яка мужчинам звичайно властива у взаєминах із жінками і яка мені майже ненависна. Вам і на думку не спало, що могло би бути нечесністю, коли, замість розмовляти зі мною, Ви ходили б сюди й туди вздовж палуби зі скрещеними позад себе руками. Я часто помічала, що Ви поглинені думками, а може, також турботами, а я Вам у цьому ніколи не заважала своїми розмовами.

Деколи, кожного разу несподівано, Ви зупинялися біля мене з якимось питанням або зуваженням, і одразу зав'язувалася розмова. Я ці бесіди добре пам'ятаю, але не хочу їх тут відтворювати, нудно повторювати те, що було раз висловлене: те мені здається, мов диктант.

Так, я пригадую собі нашу останню, довгу розмову, коли я стояла, спершись на борт, і поглядала вниз на темне, хаотичне море та говорила про те, що мені здавалось так само темним та хаотичним, як те море. Ми говорили про велику проблему, про „велику фатальність“. Ви говорили завжди серйозно, жодного разу я не примітила з Вашого боку навіть найменшої охоти поглузувати з мене, Ви не вдалися також до жодних вульгарних дотепів, як це ведеться на збіговиську кумась за чашкою чаю. Скорше все було схоже на конференцію. Ви дискутували завжди спокійно, а я відчувала, як мої очі горять, мое обличчя палає. Я схилилася так низько за борт, що солоні бризки вдаряли мені в обличчя, а свіжий нічний вітер проникав мою літню сукню та змушував мене тримтіти. Це Ви скоро запримітили, і я знову побачила у

Ваших очах ласкаву дбайливість: Ви одразу припинили наш діялог, та як швидко, просто! Ви тільки сказали: „Ви змучені, Ви замерзли, краще я Вас проведу до Вашої каюти. Дайте мені руку і, на милість Бога, тримайтесь міцно“.

Там внизу, на порозі каюти, на прощання ми подали одне одному руки. Тоді мені так дуже хотілось Вам сказати: „Дякую, мій друге!“ Але я вимовила лише перше слово, і це було все. Ви побігли швидко та квапливо сходами нагору і зникли в темряві. Ми вже більш ніколи не обмінялися словом.

Наступного ранку я вас побачила ще раз, як Ви стояли у найвіддаленішому кутку паропла-ва. Ви, однак, мене не бачили і нова зустріч не відбулася.

Коли ми прибули до пристані, де Ви мали намір сходити, я хотіла Вас знайти, щоб Вам сказати прощальне слово, але Ви загубилися в на-тovті, і я не змогла Вас розгледіти.

З того часу ми вже ніколи більше не побачились і, гадаю, ніколи не побачимось. Так, може, краще.

Іншого разу ми могли б себе віднайти у зор-сім іншому настрої, і ця друга зустріч могла б

нам тільки попсувати добре враження від першої. Може, Ви того вечора, коли зі мною розмовляли, були в особливому настрої, як це лише рідко з Вами буває. Та і я могла б Вам іншим разом також цілком другою здатися, нудною і ледве гідною уваги. Тоді ми могли б тільки жаліти, що випадок нас звів знову докупи?!

Нехай буде й так; теоретично я це припуш-скаю. І все-таки, коли я Вас згадую та Вашу постать бачу в далекій перспективі, тоді так дуже хочеться мені сказати Вам: „Дякую, мій друге!“ — і мені насправді жаль, що Ви не мо-жете цього почути!

* * *

Нарис Лесі Українки її авторизований переклад “To be or not to be” був уперше надрукований в німецькому журналі „Die Gesellschaft” 1904 року, том 4, зошит перший, жовтень, сторінки 43—47. Проза Лесі Українки збагатилася ще одним тво-ром, який, мабуть, був написаний після того, як Леся Українка повернулася з Берліну на Україну.

Пролонуємо своїм читачам цей цікавий текст, пе-редруковуючи його з української радянської преси.

Редакція

Василь ГУБАРЕЦЬ

СПЕКТР СПЕКИ

У небо грибами деруться привиди,
і жахом очі повниться вщерть:
— Чого? Навіщо? З якого приводу
у двері косою стукає смерть?
Хто там себе намагається втішити,
плекаючи нишком надії вузькі?
П’ятнадцять хвилин — і навіки змішані
будинків тіла і тіла людські.
П’ятнадцять хвилин на вагу не зважити,
п’ятнадцять хвилин для історії — нуль.
Вмирають Довженко, Шопен, Міkel’янджело...
Вмирають безсмертні... Це як збагнуть?..
А десь дипломати в Женевах бісяться,
пісними словами годують людей.
Земляни спішать у космос, до Місяця, —
життя не зупиниться, не підожде.
Плянета дихає атомоспекою,
сердито діб'ється на віражах.
І мозок б’ється зорею далекою —
в день завтрашній розум має шлях.

Володимир КАЛІКА

* * *

Чи знаєш ти про ті дими кохані,
Вітчизни вогнеперої дими,
що піняться, як сиві океани,
зволожені блакитними слізами?

Візьми собі хоч кlapтик того диму,
у вузлик полотняний зав’яжи.
Його сковай під серцем, наче диво,
і кров по жилах легше побіжить.

Коли ж дими чужинські та погані
тобі зализуть в очі, мов ножі, —
дістань з-лід серця вузлик полотняний,
Вітчизни дим коханий розв’яжи.

І витри ним чужу вологу чорну
з своїх сумних засльожених очей.
І знову станеш чистий і незборний,
немов Антей.

* * *

Це вже занадто:
зірвати квітку, подарувати коханій,
а потім сказати, що це любов.

Це вже занадто:
вбити оленя, зробити опудало,
а потім сказати — яка краса.

Це вже занадто:
закинути невід, рибину витягти,
а потім сказати — яка смачна.

Петро ОДАРЧЕНКО

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

(ДО 100-ЛІТТЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

„Як я умру, на світі запалає
покинутий вогонь моїх пісень,
і стримуваний пломінь засяє,
вночі запалений, горітиме удень.“

Леся Українка.

Ясний вогонь Лесиних пісень, запалений у глуху ніч царського самодержавства, це ясніше горить у наші часи в серцях сучасної української молоді. Мужнє слово Лесі Українки — це рішучий протест проти всіх форм гноблення і неволі, це викриття й засудження рабської психології своїх земляків, це гірка туга і одночасно тверда, непохитна віра в перемогу правди й волі, це палкий заклик до боротьби, рішучої боротьби за національне, політичне і соціальне визволення свого народу. Цей ідейний зміст поетичної творчості великої поетки українського народу особливо актуальний для нашого часу — часу упертої боротьби кращих синів і дочок України за волю і національну гідність.

Змальовані Лесею Українкою картини царської Росії нагадують нам теперішню „велику темницю“ народів СРСР, де „...без упину лютує страшна невисипуча війна, Люди там гинуть у тяжкому, лютому бою, Кров там не ллеться, панує там смерть потайна.“ У світі неволі і гноблення „на всьому лежить печать мовчання“, „несвіцький жах усім морозив душу“.

Картаючи французьких поетів, що писали улесливі вірші на честь російського царя, Леся Українка дала близкому характеристику Росії:

„Так, Росія величезна, росіяніна можна заслати аж на край світу, не викидаючи поза державні межі. Так, Росія величезна, голод, неосвіченість, злодійство, лицемірство, тиранія безмежна, і всі ці величі нещастя — величезні, колосальні, грандіозні“.

Леся Українка називає Росію „в'язницею поетів“ і зазначає, що в цій в'язниці поет може мешкати „і навіть безпечно, втративши тільки ім'я, або втративши все.“

Леся Українка часто зверталася до символічних образів, малюючи картину поневолення України:

„Ти в руїнах тепера, єдиний наш храм,
Вороги найсвятіше сплямили.
На твоїм олтарі неправдивим богам
Чужоземці вогонь запалили.“

З почуттям гіркого болю поетка стверджує, що найбільшим лихом України була національна свідомість і пасивність:

„Народ наш, мов дитя сліпее зроду,
Ніколи світа-сонця не видав,
За ворогів іде в вогонь і в воду,
Катам своїх поводарів оддав.“

Картаючи національне зрадництво, вислугництво, пристосуванство, пасивність, Леся Українка закликає до рішучої безкомпромісової боротьби:

„Або погибелъ, або перемога,
Сі дві дороги перед нами стане...
Котра з сих двох нам судиться дорога?
Дарма! Повстанем, бо душа повстане!“

Боягузам і запроданцям Леся Українка протиставила гордих нащадків Прометея, самовідданіх борців за визволення свого народу. Сміливі нащадки Прометея знаходили тяжку долю свого предка:

Вигнання, муки, нерозривні пута,
Дочасну смерть у дикій самотині...

...Брати мої, нащадки Прометея!
Вам не орел розшарпав груди горді, —
Бридкі гадюки в серце уп'ялись.
Ви не приковані на тій кавказькій кручині,
Що здалека сіяє сніжним чолом,
Про в'язня звістку людям да-очі!
Ні, ви поховані в землянках, звідки навіть
Не чутно брязкоту кайданів, ні стогнання,
Ні непокірних слів...

Леся Українка прославляє героїчну молодь, що відважно боролася за свободу, що „йшла на смерть, на згубу неминучу“:

Чи слози, чи квітки від нас належать вам,
підкошені в розцвіті сил герой?
Коли б то так судилося і нам
спалити молодість і полягти при зброй!

Ще з більшою поетичною силою ці самі глибокі ідеї висловила Леся Українка у своїх пое-

мах та драматичних творах. Леся Українка не визнає за поетів тих, що продають свій мистецький хист гнобителям народу:

Не поет, хто забуває
Про страшні народні рани,
Щоб собі на вільні руки
Золоті надіть кайдани.

У своїй драматичній поемі „Оргія“ Леся Українка протиставляє гордого непримиреного співця Антея тим його землякам — мистцям, що заради слави та матеріальної вигоди пішли служити переможцям-чужинцям. Девіза Антея — краще вмерти, аніж продатись чужинцям, ніж скоритись ворогові і розважати чужинців. За зраду національних інтересів він убиває свою дружину і сам накладає на себе руки.

У своїх драматичних поемах Леся Українка писала про давні часи і про життя чужих народів. Але, як каже М. Зеров, американські пущі, середньовічна Еспанія, Рим, Єгипет — це були тільки „більш-менш прозорі псевдоніми її рідного краю“. Пишучи про давні часи, Леся Українка, як влучно зазначає М. Євшан, „думала про Україну, серцем була при нас, писала навіть про наш час і наші обставини“. Сучасний український критик Євген Сверстюк ставить таке питання: „Що приваблювало Лесю Українку в древньому Єгипті, Вавилоні?“ І на це питання відповідає: „Передусім виразність порівняння: говорячи про „єгипетських жреців деспотію важку“, про „єгипетський полон“, про „ту важку єгипетську роботу, що має вславити імення царське“, про „дім роботи, країну неволі“, Леся Українка говорила про рідний край і про „всесосійських“ деспотів, які свої завоювання завжди маскували християнськими фразами. Класичні аналогії в її творах були наочно доказувими і загальнозрозумілими. Вони давали змогу демаскувати казенну фразеологію, драматизувати невольницьке животіння... і навіть кинути прямий революційний клич: „Хай гине цар!“

В „гіркій давноминулій долі“ зруйнованої Трої поетка бачила „образ рідної неволі“. Показуючи в драматичній поемі „Касандра“ події мітичної троянської війни, Леся Українка бачила перед своїми очима разочу аналогію — боротьбу українського народу проти московських окупантів. Борці за свободу свого народу, провадячи небезпечну підпільну діяльність, тинули, як Долон, на бойовому посту. Гайдкі зрадники, шпигуни і провокатори, як той Сіон, допомагали ворогові вищтиці український визвольний рух. А царський уряд шляхом усяких підступств, як ахайці за допомогою троянського коня, присиплив пильність українців. Пересторогою і тепер звучать слова віщої Касандри: „Дурно не дає дарунків ворог!“ До пильності проти підступств ворожих кличе їй до нашого покоління Касандра:

„Чувай, стороже!... Гей, чатуй, вартуй!.. Не спи, стороже!“

В поемі „У катакомбах“ Леся Українка картає угодовство і пасивність поміркованої громади, протиставляючи їй образ активного борця Раба-Неофіта.

У драмі „Руфін і Прісцілла“ поетка показує жорстоко переслідувану владою християнську громаду. Центральний образ, християнка Прісцілла, — це втілення найвищих християнських чеснот: любові, самопосвяти, жертовності. Світлий образ Прісцілли, що вмирає за високу ідею, протиставлено трублі силі імператорського Риму.

Особливе місце в творчості Леї Українки займає тема Вавилонського полону. Твори на цю тему — „На руїнах“, „Вавилонський полон“, „В дому роботи — в країні неволі“ мають глибоке символічне значення. В них поетка малює тяжку неволю українського народу і закликає українців до єднання, до спільноти боротьби за визволення свого рідного краю. Символіку своїх поэм про Вавилонський полон Леся Українка сама розкрила в глибокозмістовній і сильній поезії „І ти колись боролася, моя Ізраїль, Україно моя!“. Поетка згадує тут і тяжке становище України перед Хмельниччиною, і світлий час визволення, коли гетьман Богдан тріумфально в'їхав у золотоверхе місто Київ, і часи страшної руїни, і московський полон, схожий на вавилонський. Останні рядки цієї поезії розкривають символіку Лесиних поэм про Вавилонський полон:

„І доки Рідний Край Єгиптом буде?
Коли загине новий Вавилон?“

Як заклик, звернений до нашого покоління розсіяних по всьому світі українців, звучать такі рядки цієї поезії:

„Борись і добувайся батьківщини,
бо придеться загинуть у вигнані
чужою-чуженицею, в неславі!“

У драматичній поемі „Боярня“ Леся Українка також підкреслює вагу збройної боротьби проти ворога. В яскравих образах Леся Українка показує страшну „московську змору“, московський терор — „палі, канчуки“, поневолення людської особи, систему доносів, деспотизм влади і атмосферу заляканості, страху. І в цих умовах, що так нагадують не тільки царські часи, герой цього твору Степан позбавляється своїх ілюзій про можливість поліпшити долю свого народу шляхом співпраці з Москвою. Степан переконується, що тільки „мушкет і шабля“ можуть визволити його народ з неволі. Картина московського деспотизму така яскрава в цьому творі і така схожа на сучасний московський деспотизм, що напевне це стало причиною заборони цього твору радянськими цензорами. До речі, варто згадати, що царська цензура дозволила надрукувати цей твір, і він вийшов у світ року 1914. Проте ні в п'ятитомнику

(1956), ні в 10-томнику (1963), ні, звичайно, у „Вибраних творах“ поема „Боярня“ не надрукована.

До безсмертних творів української і світової літератури належать драматична поема „Камінний Господар“ та драма-феєрія „Лісова Пісня“. Твір Лесі Українки „Камінний Господар“ — це гімн свободі і заперечення тоталітарної, деспотичної влади. „Лісова Пісня“ — це прославлення природи з її красою, це прославлення подвигу великої любові, це втілення мрії про краще людське життя, очищення від примітивної буденницини, дріб'язковості, прозаїчного матеріалізму, це прославлення невмирущих вічних поривань Людини до правди, світла й волі.

В останньому своєму творі, написаному в далекому Єгипті за кілька місяців до смерті („Казка про Велета“), Лесі Українка висловила свою глибоку віру в відродження свого народу-велетня:

І встане велетень тоді,
Розправить руки грізні,

Валерій ШЕВЧУК

Людина, вчений і поет

У січні — з нагоди 100-річчя з дня народження Агатангела Євтимовича Кримського — у всіх журналах на Україні друкувалися статті про нього. Розуміється, про його арешт, трагедію і останні дні нічого не сказано. Не згадано навіть нещастя в часи „культу особи“. Найкраща стаття була в журналі „Ранок“ ч. 1, 1971, яку нижче передруковуємо.

Ред.

Один із давніх східних поетів Касим Енвара писав:

Чую в душі боязливу муку,
Бачу в повітрі я чорну руку,
Пальці розп'яті. На мене стримлять,
Лізуть в обличчя.. холодні, всі п'ять.
Двоє середніх на очі лягають,
Двоє на вуха — наглухо стуляють.
Палець великий наліг на вуста.
Вже.. сліпота, глухота.. німota..

До цих слів Кримський додав приписку: „Може декому з читачів відомо, що на Сході, коли хотять комусь мовчки на мігах показати: „Бодай би ти пропав“, — попросту показують розчепірені трохи закарлючені п'ять пальців“. Сам Кримський також боявся, врешті, як і всі люди, щоб час не показав йому такої руки, тим паче, що така рука простяглася в його бік і за життя й після смерті. Доля його була складна й химерна.

Хто ж він, цей великий чоловік? Що цікавого в його долі? Поставивши ці питання, відчуваєш дивне почуття. Навалюється так багато змішаного і різномірного. Поезія оригінальна переплітається з поезією перекладною, рядка-

І вмить розірве на собі
Усі дроти залізні!

Ідучи шляхом великого Шевченка, Леся Українка викувала з своего поетичного слова найгострішу зброю в боротьбі за свободу українського народу і за вічні вселюдські ідеали. Безсмертна іскра Прометея, що запала в серце поетки, розгорілася ясним вогнем і запалила серця своїх сучасників, своїх нащадків. І цей вогонь вічний. В наші часи сила Лесиного слова і його вплив ще збільшився. Так само, як і слово Шевченкове, слово Лесі Українки стоїть „на сторожі“ свого народу і кличе його до боротьби за свободу і незалежність. Цю велику історичну роль Лесі Українки і її безсмертного слова один сучасний поет схарактеризував такими словами:

„Твоє слово разюче, як зброя,
Що боронить СВІЙ КРАЇ І СВІЙ ДІМ.
І схиляю в шанобі чоло я
перед світлим безсмертям твоїм.

ми „Шах-наме“, Рудакі, Сааді, Хайяма, Авіценни, Гафіза, Гайне, Абу-ль-Ала, Марійського, Фірдоусі, Омара Мевсукого і десятків інших знайомих, а більше незнайомих поетів. Оригінальні оповідання, зацікавленість орієнальною та українською філологією, нарешті, найкращий, який виходив, російсько-український словник — мрія всіх книголюбів та письменників, сотні статей і великих наукових творів — все це зводиться до одного імені, думаючи про яке, годі заховати радісне зливування й захоплення. Розчепірена рука показувалася в його бік даремно: попри все, його духовний набуток не розсипається в пісок, а й зараз лишається потужною скелею. „Незвичайна поява“, — сказав про Кримського І. Франко ще півстоліття тому і мав цілковиту рацію.

Можна назбирати чималий гурт виключних вістей та сповіщень про цю людину. „Не було надії, що доведеться на світі довго животіти“, — згадує він у 1919 році про свій 1901 рік. А вже в тому таки 1919 році його ведуть білополяки, як злочинця, через весь Київ і ставлять до стіни, щоб стратити. Він знав близько 60 мов, був один із найбільших світових вчених-орієнталістів, і це на нього натякав академік І. Крачковський у своїй книзі „Над арабськими рукописами“, коли казав, що кожний серйозний сходознавець має знати українську мову. Можна було б здогадуватися про його самотню смерть у 1942 році, але зараз нас цікавить інше. Що робить творчість і значення Кримського непрохідними, що дає нам чітке й стало враження і що особливого сказав цей чудний збирач неекзотичної екзотики?

Я навмисне вжив саме цей вираз. Кримський належав до того кола письменників, які писали лише тому, що власний досвід, власна індивідуальність були в ньому залирок і вимагали виливу, виливу гарячого. Може для того „були намальовані пишні куліси під стиль роман-

тичний високий", але то тільки ширма, як і ширмою були численні застереження, відмахування від автобіографічності й суб'ективності в його „Пальмовому гіллі". Можливо, було тут щось від наївного хлопчачого фіглярства, і ще Франко добре посміялся з того. Кримський наче намагався сковатися за маску, що його, проте, й не ховала. Врешті він і не був самотній в цьому. Згадаймо Сенанкура з його „Оберманом", Акутагаву Рюноске з його „Каппами" та багатьох інших. Тобто письменників, герої яких лежали біля живих глибин автора так близько, що починали горіти живим вогнем, хай і не з'єднувалися з автором в одне. Такі твори стають, відтак, документом життя, „рефлекторного життя", як сказав би Кримський. Кримський — поет екзотичний, його мотиви орнаментальні, якісі може тендітні, призначенні для людей з високою душевною організацією — всі вони писані в молоді літа, на зламі дев'ятнадцятого й двадцятого століття і несуть звіхнену збудженість того часу, його заострену емоційність; вони, як пелюстки, що мають от-от згинути, такі тендітні. Але диво дивнє. Вони живуть і живуть аж до сьогодні, тримаючи ту, здавалося б, ненадійну тендітність, яка виявляється надійнішою від кам'яних брил.

„Екзотичні поезії" Кримського зібрано в кількох циклах „Пальмового гілля". Власне, сама книжка виходила кілька разів. Перша частина в 1901, друга в 1909, а третя в 1922 році. Вірші ці дивовижно переплітаються: оригінальні поезії, переклади з Гайне і східніх поетів — все злито надто щільно, зв'язано одним настроем, одним чуттям. Є в нього й наївна дитячість, і мудрість східнього філософа, і українська м'якість — це дивним чином бере за душу. Можна знайти в нього й незgrabні рядки, але ця незgrabність така природна, як при ході дитини. Його суб'ективність — наближення до нас, до людської душі, вона щира, як одкровення. Можливо, Кримський буває надто близький учень Гайне, чого він і не заперечує, є в нього щось спільне (хай і далека ця totожність) з Руданським, з яким письменник відчуває психічну спорідненість. Але попри все Кримський — то Кримський, виключно оригінальна постать на українському грунті, навіть зі своєю єхільністю до впливів. Кримський наївний у своїх віршах? Так. Але ця наївність така чиста, що викликає в душі живе тепло, начебто дотикаєшся до надзвичайно тендітної тканини. Артистизм у нього органічний, гарна мелодія чутливого вірша часом порушується або ж іронією, або ж чуттєвим спаляхом.

Так тільки божество буває таке блаженне!
З любові я святий! Святе мое кохання!
І де ж на світі є хтось інший, окрім мене?
Щоб мав таке, як я, шляхетне почування?
Хай скептики речуть: „Є тисячі, стидався б!
Твої чуття ні кращі, ані гірші...“
А я, мов гімназист, що вперше закохався,
Із патосом пишу наївні вірші.

Кримський уже інтелігент двадцятого століття. Життя навколо нього напружене, динамічне, повне такої сили контрастів! Суспільне життя незмірно загострюється, соціальні проблеми стають пекучі й необхідні. Олірваний від справжнього життя, здивовано роздивляється він довкола себе. Симпатизує і радикалом і народовцям, але по-дитячому розгублюється, коли мимовільно потрапляє не в лад. Тому він не зовсім докладно вставляє у свої

вірші животрепетні питання і його так звані „громадські вірші" вражают нас своєю незgrabністю. Можна його зрозуміти, задивленого в старі рукописи, якому кладеться на плечі своєрідна, не на кожного, місія — розуміти знаки минулих віків розуміти забуті мови і читати рукописи, які ніхто не читав та й мало хто зможе прочитати. Його світ і так був заширокий. Врешті, він знає свої слабості, знає, що буває непослідовний і з радістю хлопчака вигукує знайдений у Панаса Мирного афоризм: „Якщо я помилявся коли, то помилявся чесно“.

Але сам Кримський був глибоко невпевнений у своїй силі поета, а особливо белетриста, хоч і белетрист із нього був вельми цікавий. Як і в поезії, у прозі він так само рефлекторний і неспокійний, він чи не перший порвав у нашій літературі класичний спокій безсторонніх форм і дав зразки письма від „я“ і через „я“, які й нині добре читаються. Його „Повістки та ескізи з українського життя" вийшли в 1895 році, коли авторові було 24 роки, багато ж творів написав ще дев'ятнадцятилітнім юнаком. Одні Кримського хвалили, інші гудили, врешті він сам спинився на цій дорозі, хитаючись між прозою класичною і рефлекторною, а після творчої невдачі з романом („Андрій Лаговський") дорешти віддається науці. Так, він полишив свою поезію й прозу, не сказавши в них вирішального слова. Не раз і не два говорить він про потребу вибору, хронічна невпевненість у своему талантові й у своїй силі підкошує його енергію. Правда, що в 1919 році Кримський знову вертався до свого роману „Андрій Лаговський", видає його вдвоє грубшим, але в завірюках громадянської війни тираж видання майже загинув. Нові, наукові, клопоти після закінчення Лазаревського інституту східних мов та Московського університету забирають все більше часу. Тридцятилітнім він уже професор. Ше триває боротьба зачуваного юнака з поліглотом і світовим ученим. Боротьба ця кінчається перемогою останнього — на превеликий жаль одних і радість інших. Він — учений. Учений дивовижний, великий. „Дивне діло та філологія, — пише Кримський, — ніколи ніяка наука не могла заволодіти ЦІЛОЮ МОЄЮ ІСТСТОЮ (підкresлення Кримського) так сильно, як вона; філологія тая має якусь таку силу, що може поглинути геть усю натуру людини і не покинути місця нічому іншому“. Вся його літературна сила, хист белетриста і талановитого версифікатора перелилася в переклади та літературознавчі студії.

Кримський був одним із перших перекладачів, котрих може без утруднень читати й теперішній некваліфікований читач. Такої грації вірша, такої точності вислову, такої багатої живої тональності, органічної імпресіоністичності та легкості досяг на Україні хіба що один Микола Лукаш. Коло поетів, яких він перекладав, уже частково означене вище; це були, в основному, східні поети, яких Кримський фактично вперше наблизив до українського читача. Окрім того, його ваблять важливі монументальні студії з історії культури Сходу, його вабить цілковито ввійти у дивну, багату і стародавню культуру арабів, персів та тюрків; старі зшивки рукописів, що пахли століттями, кликали душу, кликали зрозуміти їх і покласти для вживку своему народові. Однак до революції Кримський працювати на Україні не зміг, його спроба посісти катедру у Львівському університеті виявилася безуспішною, він лишається в Москві і працює професором у тому-таки Лазаревському інституті аж до

тої пори, коли завдяки революції Київ нарешті зміг здійснити свою давню мрію — відкрити Українську академію наук.

А тим часом Кримський виказує таку гіантську енергію і таку працездатність, на яку здатний тільки великий учений. Самий лише спіс його праць зайняв би не один десяток сторінок. У першому виданні енциклопедії Брокгауза та Ефрона він умістив 198 статей зі східної історії, філології та етнографії. У другому виданні таких статей він дав 304. В енциклопедії Граната весь східний відділ написав він. Визначаються його праці з семітської філології, зосібна про арабську мову, серед яких найвидатніша його чотиритомна праця „Семітські мови і народи“. Працює він над історією мусульманства, видає у Львові українською мовою „Мусульманство та його будучість“. Агатангел Євтимович опрацьовує Коран, історію Персії, її письменство та мову, видаючи „Історію Сасанідів“, тритомну „Історію Персії, її літератури і державної теософії“, водночас публікує українські переклади з „Шах-наме“, Сааді та ін. Наново опрацьовує він історію та письменство арабів, друкуючи кілька „Історій арабів“, тритомну „Арабську літературу в нарисах і зразках“, паралельно публікуючи віршовані українські переклади з арабської лірики. Не менше працює він з питань туркології, видавши двотомову „Історію Туреччини та її літератури“. Кримський редактує всілякі орієнталістичні видання та збірки, зокрема „Древности восточные“, що виходили в Москві.

А. Кримський не забуває і про українську фольклористику, етнографію, народну словесність, філологію українську, староруську, слов'янську, розсипає по різних виданнях безліч рецензій і статей. Він втручається у відому дискусію навколо Погодінської гіпотези і видає знамениту двотомову „Українську граматику“. Пише він всілякі статті з питань української мови та літератури, досліджує і редактує рукописи Г. Квітки-Основ'яненка і публікує п'ятитомне видання Степана Руданського. Нарешті треба відзначити його студії творчості Івана Франка й участь у першому енциклопедичному українському виданні „Український народ в его прошлом и настоящем“.

Агатангел Кримський був членом багатьох наукових товариств — українських, російських та чужоземних. Він довголітній секретар Східного відділу Московського археологічного товариства (1900—1918), редактор і значною мірою автор серії „Трудов по востоковедению“, що він видав Лазаревський інститут східних мов. Крім того,

він заступник голови Київського українського наукового товариства і голова його філологічної секції.

У 1918 році А. Кримського закликає до себе Українська академія наук і він здійснює свою давню мрію працювати, як го кажуть, у дома. Йому дають тут арабо-іранську катедру, маючи до того на увазі, що він як автор славнозвісної „Української граматики“ і добрий знатець рідної лексики працюватиме в Академії наук ще й у царині української філології. Незабаром обирають його неодмінним секретарем Академії наук.

Аматори старої книги „полюють“ за тими виданнями, на звороті шмуцьгулу яких стоїть поважне: „Дозволяється випустити у світ. Неодмінний секретар Академії наук А. Кримський“. Книги ці, як і книги самого Кримського, вже мають пожовкілі сторінки, вони припорошені пилом часу, але від них від своєрідним чаром старої книги. Книги ці часто-густо — золотий внесок в українську науку.

Повернувшись на Україну вчений вже ледве не сліпим; довголітня кропітка праця над старими рукописами дала візники, але він не покладає рук. Великі організаторські клопоти в Академії і знову цілий ряд надзвичайних праць з української та східніх культур. Серед них і великих: „Історія Персії та її письменства“, „Нариси з історії української мови“, „Хафіз і його пісні“, „Перський театр“, „Знадоби до життепису Руданського“, „Історія Туреччини“, великий том „Розвідки, статті та замітки“. Кримський редактує „Російсько-український словник правничої мови“ і згаданий уже вище багатотомній (вийшло 6 томів) „Російсько-український словник“. Серед діячів української культури за кількістю написаного А. Кримський поступається тільки перед І. Франком. Якість його робіт, і це визнало світова науковою, була найкращою.

Отаке життя прожив цей надзвичайний чоловік, у праці минулі все його багатострадне, нелегке життя. Врешті, тільки праця й давала йому повний життєвий спокій та злагоду. Вона була по-справжньому подвижницькою.

Вишукане, інтелігентне обличчя, короткозорі очі, сковані за окулярами, очі, які прочитали за свій вік мільйон сторінок на безліку мов, які оглядали століття, живі й мертві народи, ніжний, тонкий поет і незрівнянний вченій-ерudit, ніжний прозаїк і близькучий перекладач, він стоїть перед нами сьогодні, і ми не можемо не бути вдячними його великому дивовижному талантові.

„Ранок“, ч. 1, 1971

З ВІДГУКІВ НА ВМІЩЕНІ СТАТТІ

Сідней, 7. 2. 1971 р.

До редакції „Нових днів“.

Шановні панове!

Щиро дякую аж за троє чисел журнала „Нові дні“, які оце одержав. Бачу, що він не гірший за журнал, який редактував пок. П. Волиняк. Думаю, що навіть в дечому країці, бо спокійніший, і менше є „я“, з яким деколи неналежно поводився покійний наш редактор, хоч, як видавець, мав право те робити. Вірю,

що в журналі й далі матимуть можливість виступати також ті симпатики його, які в дечому розходяться поглядами з членами ред. колегії журналу.

Я, скажім, не цілком згідний із тим, що пише М. Дальний про події в УНРаді в статті „В УНРаді і навколо неї“ в ч. 245—246 за червень-липень минулого року. Пісно на цю статтю відгукуватися тепер, а, може, й не пізно, бо мало що змінилося в УНРаді з того часу, а тепер, коли формально маємо дві УРДП, то взагалі не знати, як все обернеться. Та не це мене турбує — маємо кілька ОУН, то можемо собі дозволити на розкіш мати й дві УРДП.

М. Дальний твердить у статті, що „реалітетниками“ і „мінімалістами“ були більшу частину життя, а то й усе життя, Сагайдачний і Хмельницький, Дорошенко і Мазепа, Грушевський і Петлюра, як, зрештою, майже всі, хто мав якенебудь практичне відношення до політики відчував на собі тягар відповідальнosti за долю народу. „Бож політика — це мистецтво можливого, отож і реального“, — пише він.

I. Франко в „Наш погляд на польське питання“ в 1883 р. писав: „Реальною політикою ми називаем таку політику, которая, спираючись на докладних студіях минувшості і теперішності, може дати нам якнайясніші і найдальші указівки взгляdom нашого будучого поступування. Без далекодіучих і ясних провідних ідей нема нині ані писателя, ані тим менше доброго політика, — а таких провідних ідей в першій ліпшій хвилі по дорозі не знайдеш, — вони мусять бути витворені життям, викормлені сердечною кров'ю народу, вони є його найдорожчою і найсвятішою скарбницею“.

Отже, реальна політика, чи використання „реалітетів“ — це дія в існуючих умовах, але без відмови від головної мети, яку ніколи не треба випускати з уваги. Це — справді мистецтво можливого, але із зрозумінням, що сьогодні можливе — це лише частинка того, що треба здобути, частинка праці, а не самоціль, на якій усе закінчується.

Якщо наші „мінімалісти“ мають на увазі саме таке поняття реальної політики, тоді між ними й „максималістами“ великої різниці немає, бо одних і других єднає спільна мета.

М. Дальний називає „трухлою концепцією“ прагнення деяких партій в УНРаді „твірдо стояти на максималістичних позиціях“. Всякі торги, включно з політичними, полягають у сутиці двох чи кількох „максималістичних позицій“. Той, що продає, хоче однієї ціни, — той, що купує, дає іншу. Але справа в тому, що

український народ не торгується з Москвою, як на ярмарку, а бореться проти неї, і тут концепція торгу відпадає. З огляду на це лист 35 наших американських науковців є скоріше виявом політичного опортунізму, ніж політичної принциповості, я вже не кажу — політичного розуму. Наші науковці писали листа з „вірою“ в те, що на нього в Москві зареагують — та ще й позитивно. Це, власне, цілком трухла, безпредметна концепція — віра в те, що в Москві дадуть народові (й комуністам українським!) більше свободи, ніж вони мають, — після прочитання листа, підписаного десь у США й Канаді 35-ма добродушними мрійниками. Цілком зрозуміло, що листа, підписаного 35-ма науковцями, можна й треба б було написати в Україні, що в тій чи іншій формі й роблять такі люди, як С. Караванський, В. Мороз чи І. Дзюба. Але, ясна річ, ні С. Петлюра, ні І. Багряний під тим листом свого підпису не поставили б.

В. Винниченко вірив певний час, що з Москвою можна в чомусь домовитися — і пішов шляхом своєї своєрідної реальної політики, щоб пізніше переконатися, що — з Москвою, з большевиками до якоїс згоди не можна дійти. Він вважав, що українські соціялісти закордоном „вимахують сокирою“, бо „не бажають орієнтуватись у новій ситуації“, а треба, мовляв, орієнтуватися на події в Україні й перевідглядати свої позиції. Це було майже 50 років тому. Виявляється, що тодішні соціялісти мали рацію, а помилявся, власне, Винниченко, що аж занадто рожево перецінював тодішні „реалітети“. Історія, як бачимо, повторюється сьогодні. Тільки в винниченківські чоботи стали взуватися ще недавні революціонери, які за звичкою й далі звуть себе революціонерами. Оцінювати те, що діється в Україні, треба. Але не треба перецінювати до тієї міри, що еміграція має лише підтакувати невиразним політично потягненням не цілком зрозумілих нам людей там, вдома.

З привітом — Василь ОНУФРІЕНКО

Щоб було ясно, що ми думаємо і чому вміщуємо саме цей відгук, хоч маємо їх багато і переважно від співробітників (п. Вас. Онуфрієнко також наш співробітник):

— відгук написаний урівноважено і спокійно, хоч автор його — людина неспокійна (знаємо особисто з 1945 року);
— друкуємо і такі відгуки, бо „Нові дні“ — трибуна нецензурного докторату українського слова;
— даемо нагоду авторові відгуку не з усім тим погоджуватись, що написав у своїй статті член нашої редакції, як і не відбираємо права тому ж авторові і членам редакції.

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

ВІД РЕДАКЦІЇ. Багато наших читачів просили і просять подати статті-довідки про створення і долю Української Автокефальної Православної Церкви, а також і про історію Української Греко-Католицької Церкви. Друкуємо першу статтю про УАПЦ, що її наше замовлення подав о. протопресвітер Ол. Биковець.

Рух за відновлення Української Православної Церкви (Київської Митрополії), поневоленої Москвою в 1685 році, почався відразу після падіння Російської імперії в революції 1917 року.

Коли гетьман Богдан Хмельницький пішов на вимушенну історичними обставинами т. зв. Переяславську угоду з московським царем, — Київський Митрополит Сильвестр Косів відмовився присягти цареві і приводити до присяги духівництво, заявивши, що він із своїм духівництвом „живе сам по собі (автокефально) й ні під якою чужою владою бути не хоче“. Тридцять два роки Українська Церква залишалася вільною, сама обирала своїх митрополитів і рішуче відмовлялася від Москви, живучи й далі за статусом фактичної автокефальності під опікою Царгородського Патріарха та в „єдності віри й союзі спокою“ з іншими Автокефальними Православними Церквами світу, серед яких вона втішалася великою пошаною і любов'ю.

Підступно загарбавши Україну після Переяславської угоди, Москва в 1685 році при допомозі турецького візира в Царгороді купила собі „право“ на Українську Церкву. Спиряючи Москві, Польща видала московському урядові останнього митрополита вільної Української Церкви Йосипа Нелюбовича-Тукальського, що жив у Чигирині під опікою гетьмана Петра Дорошенка і не визнавав зверхності Москви на-

колегії погоджуватись чи не погоджуватись із автором відгуку;

— хочемо звернути увагу і уточнити: це автор відгуку звертається до редакції, а автор відносної статті М. Дальний ту статтю писав і підписав від свого імені — не від імені редакції, яка не мусила конче погоджуватись із його думками і підходом;

— признаємось, що ми неохоче лишили (не викреслили) те місце в листі-відгуку, де знову про „лист, підписаний 35-ма“... Рішили ми з піsnі слова не викидати — у нашого читача й співробітника з далекої Австралії;

— ми проти безпредметної і безпринципової та ще й політичної полеміки на сторінках нашого журналу, тому відмежовуємося і не відводимо місця для зливи памфлетів і безнадійно примітивних листів (оригінальних і фотовідбиток) все того ж автора і не відповідаємо на скаженину проти нас (і не тільки проти нас) в одній канадській газеті, що її видає не-українець;

— ми не відбирамо права на помилку ні в своїх співробітників, з членами редколегії включно, ні в своїх читачів, якщо вони в праві повторити за Панасом Мирним: „Якщо я помилявся коли, то помилявся чесно“.

Ред.

НОВІ ДНІ, лютий, 1971

віть після того, як його протектор присягнув московському цареві. Митрополита Йосипа негайно було ув'язнено в казематі Лубенського монастиря, де він скінчив своє життя смертю мученика. В 1685 році в Києві відбувся перший „Московський Собор“, який під натиском московських представників „обрав“ Київським Митрополитом ставленника Москви — князя Гедеона Святополк-Четвертинського, що склав присягу на вірність московському патріархові і цареві. Так заковано було вільну Христову Невісту — Українську Церкву — в московські кайдани на 230 років.

Ці заржавілі духовні кайдани український народ почав скидати з себе руками своїх кращих синів уже в квітні-травні 1917 р. на Єпархіальних Соборах духівництва і мирян. Свідомі священики й вірні, члени Братства „Воскресіння“, скоро довели до створення Всеукраїнської Церковної Ради, яка скликала 7 січня 1918 року Всеукраїнський Собор до Києва. Більшість Собору обстоювала Автокефалію Української Церкви і повну незалежність від Москви. Цей Собор був зірваний приходом большевиків, а відновлений за Гетьманату попав під впливи московського єпископату й духівництва та обрав Київським Митрополитом Антонія Храповицького, відомого україножера і організатора чорносотенного „Союза русского народа“ на Волині.

Українське духівництво й вірні не визнали рішень цього другого „Московського Собору“, перетворивши ВЦРаду в Кирило - Методіївське Братство, продовжували свою працю для визволення Української Церкви. Використовуючи закон большевиків „про відділення церкви від держави“, українці почали віdbудову Церкви знизу — організацією українських парафій, з труднощами здобуваючи благословення від тодішніх єпископів. За читання на відправах Апостола і Євангелії українською мовою на священиків посыпались заборони з боку чужого єпископату.

У квітні 1919 р. відновлено ВЦРаду, яка, поруч з організацією українських парафій, приступила до перекладу Богослужень на живу українську мову, закликавши до співпраці українських науковців на чолі з Агатангелом Кримським.

9 травня 1919 року в Мазепинському Соборі Св. Миколая на Печерську відбулася перша відправа в українській парафії при кілька-тисячному здвозі вірних Києва. В неділю Всіх Святих — в Андріївському Соборі, а 12 липня 1919 року була відправлена повна Літургія українською мовою в споконвічній святині України — Св. Софії Ярослава Мудрого. Це були дні народження Української Церкви, Автокефалію якої проголосив 1.I.1919 року Уряд УНР, а 5 травня прийняла її ВЦРада, відмовивши надалі визнавати ворожий Українській Церкві московський єпископат і приступивши до підшукування єпископів-українців.

Разом з тим ВЦРада розіслала своїх представників по всій підсоветській Україні, готуючися до скликання Всеукраїнського Собору, що й почав свою працю 14 жовтня 1921 року, на Покрову. На Собор Церква прийшла без єпископів, бо московський єпископат відмовився служити Українській Церкві, а різні спроби поставити на чолі її єпископів українського походження були розбиті страхом їх перед московським патріархом Тихоном. Послані на бісвяту до Грузії українські кандидати були завернені большевиками з Харкова і повернулися ні з чим.

Кардинальне питання набуття Єпископату, від якого залежало „бути чи не бути“ Українській Церкві, Всеукраїнський Собор — після триденного посту і безперервних Богослужень у Св. Софії — розв'язав першохристиянським чином висвята єпископів — положенням рук пресвітерів (1 Тим. 4, 14), як це найдовше практикувалося в Олександрійській Церкві (до VI століття) і визнавалося законним у всій Вселенській Церкві, аж до введення пізніших правил про висвяту єпископів двома або трьома єпископами.

Всесоборно висвячено першого кандидата протоєрея Василя Липківського, визначного проповідника-патріота, часто переслідуваного царом за „україnofільство“, що закінчив Київську Духовну Академію, другим — прот. Нестора Шараївського, також абсольвента Київської Духовної Академії, та ще кількох єпископів, які від Собору одержали титули Архиєпископів, а Митрополитом Київським і всієї України Собор обрав Василя Липківського.

Після Собору по всій підсоветській Україні почалося відродження Української Автокефальної Православної Церкви, відгукнулисядалекі й близькі українські поселення в різних частинах ССР і поза ним, включно з США й Канадою. Відновлена Першим Всеукраїнським Собором УАПЦерква почала розростатися у велику Митрополію, збираючи в єдину братерську родину всіх дітей України і скрупчуочи до національно-релігійної праці всі країси сили нації, переможеної, але не підкореної в національно-визвольній боротьбі за вільну державу. УАПЦ стала пристановищем для всіх гнаних, голодних і переслідуваних, в ній вони черпали надіння і витривалість у молитовній екстазі рідною мовою, у богонадхнених проповідях, у відловлених українських традиціях, у церковно-народніх співах і кантах та в новій церковній музиці плеяди сучасних українських композиторів-класиків, що створили багато невмирющих духовних творів рідною мовою для Відродженої УАПЦ.

Большевицька влада пильно стежила за розвитком УАПЦ, скоро почала ставити перепохи, арештовуючи митрополита, єпископів, духовництво й чільних вірних та відбираючи храми, а в 1927 році поставила категоричну вимогу: усунути Митрополита Липківського або „самоліквідуватися“. Жертвуючи особою Великого Митрополита в ім'я збереження УАПЦ,

Другий ВПЦСобор обрав Митрополитом Миколая Борецького, який уже в 1930 році став первомучеником за Христа й Україну, давши зразок ісповідництва новітніх часів для майже всіх єпископів УАПЦ, тисячів священнослужителів і вірних, що незабаром пішли слідом за ним на муки і смерть за Христа, Його Св. Церкву і Батьківщину, залишаючи живими свідками свого мучеництва тисячі відв і сиріт.

Але в найтяжчих умовах довелося працювати третьому Митрополитові УАПЦ Іванові Павловському — під безнастаними переслідуваннями решток духовництва й вірних, будучи залишеному „страха ради юдейського“ навіть шайближчими співробітниками, безправного і стероризованого, запідозреного навіть своїми. Та й його тяжкому служінню прийшов кінець: і його заарештовано й заслано в 1936 році.

Відірваний від Церкви в 1927 році Великий Митрополит Василь Липківський перебував під постійним домашнім арештом в околицях Києва, а в 1938 році, в добу жорстокої Єжовщини, безслідно зник в казематах ГПУ-НКВД, яке перетворило у велику руїну всю Церкву і поневолену Україну. Перед початком останньої світової війни в підсоветській Україні не існувало ані однієї української парафії...

* * *

Безславна втеча „доблестной і непобедимой“ армії і з нею всього советського окупантів апарату в 1941 році від ударів гітлерівських армій відкрила можливості релігійного життя в знищенні війною Україні. Уже в вересні-жовтні почалося спонтанне відновлення Української Автокефальної Православної Церкви в містах і селах України, в Києві зібралися недостріяні члени останньої Всеукраїнської Православної Церковної Ради і приступили до організаційної праці в нових умовах жорстокої окупації.

Брак священиків заповнювано завдяки висвяті кандидатів Митрополитом Феофілом Булдовським, що його притягли до співпраці протодиякон Василь Потієнко й Іван Гаращенко. Після приїзду з Волині нововисвячених у лютому 1942 року в Пінську Владик Ніканор й Ігоря в Києві хіротонізовано пілій ряд єпископів, між ними й теперішнього Зверхника УАПЦ на чужині — Високопреосвяченого Владику Архиєпископа ГРИГОРІЯ, який цього ювілейного року відзначає і свої заслужені ювілії — 52-гу річницю священства, 29-ту річницю єпископства і 24-ту річницю очолювання УАПЦ на чужині.

З незламною і непохитною вірою в Христа-Візволителя і в Його Пречисту Матір, під юмофором Якої відбулося 50 років тому Відродження УАПЦ в Св. Софії Київській, наша Церква - Мучениця чекає нового Відродження в благословенний Богом день визволення України від безбожного поневолення, коли „світ правди засвітить і помоляться на волі невольничі діти“. **Протопресвітер Ол. Биковець**

НОВІ ДНІ, лютий, 1971

ІЗ СПОГАДІВ

Михайло СЕВЕРИН

Побратим Панаса Мирного

Коли першого вересня 1904 року до Полтави приїхала театральна трупа братів Тобілевичів, її зустрічала громадськість міста. На вокзалі був Панас Мирний. Поруч із ним стояв стрункий і надзвичайно вродливий чоловік рожків тридцяти шести.

— Заповіщаю вам свого побратима — добродія Дмитрієва, коли ще не знайомі, — від рекомендував його Тобілевичам Панас Мирний.

Дмітрієв уклонився, а Карпенко-Карій із притаманною йому ширістю вигукнув:

— Так оце він такий, наш український Ціцерон! Я схиляюся перед вашою громадянською мужністю й красномовством, добродіо...

Увечорі того-таки дня на бенефісі П. Саксаганського („Сто тисяч“) Микола Дмитрієв підніс Тобілевичам урочистий адрес від громадськості Полтави.

Хто ж була ця людина, яку так високо шанували клясики нашої літератури, а Мирний назвав своїм побратимом?

Він написав чимало статей, нарисів та літературно-критичних розвідок, але про його вперше заговорили газети й журнали в липні 1908 року, коли трагічно обірвалося життя цього звитяжця слова, правдолюба й оборонця знедоленого народу. Пожовклі сторінки давніх часописів, листи друзів і рідних, донесення та протоколи жандармського відомства... Вони привели спочатку до Полтави, потім до осівших Довженком Ярецьок, тоді до Харкова й ще далі, аж до села, де стояла колись дозором запорозька варта. І зернина до зернини збиралася прості слова біографії інтелігента й демократа, що виорював незаймані перелоги, занедбані царями культури українського народу.

Микола Андрійович Дмитрієв народився у Харкові 10 квітня 1867 року в сім'ї урядовця Андрія Степановича Дмитренка, який походив із селян Козачої Лопані на Харківщині. (Прізвище його сина в університеті було виправлене на Дмитрієв.) Батько мав вищу юридичну освіту, скінчивши курс Харківського університету, і протягом майже тридцяти років служив по виборах мировим суддею четвертої дільниці Харкова. Мати, Олександра Іллівна, походила із роду Г. Квітки-Основ'яненка, й теж здобула вищу освіту в Харківському інституті благородних дівиць.

Початкову освіту Микола Андрійович здобув у дома, а далі навчався в гімназії. В школіні роки на нього великий вплив мав О. О. Русов. У родині Русових часто збиралася гурток української молоді.

Студіючи в Харківському університеті юриспруденцію, Микола в літні канікули мандрував з товаришами по селах, вивчаючи життя й побут українського селянства.

1892 р., закінчивши університетський курс, М. Дмитрієв одбував військову службу в Полтаві. Тут він потайки одружився з домашньою вчителькою Ганною Тимофіївною Теплицькою — дочкою кріпачки з Іваново-Вознесенська. За рік, увільнившись од війська, виїхав до повітового міста Суми на Харківщині, де розпочалася його адвокатська кар'єра. Та його ввесь час тягло до Полтави. І в серпні 1894 р. Дмитрієв здійснює свій замір. Тут він зразу ж потрапив у революційне оточення, а найголовніше — познайомився з найбільшим письменником свого часу П. Я. Рудченком (Панасом Мирним). Між ними незабаром встановилися дружні взаємини.

Десь 1898 р. за протест проти арешту стороха, який розповсюджував нелегальну літературу, вислано за межі Полтави і майже тридцять чоловік: Л. В. Падалку, С. П. Балабуху, А. Н. Лісовського, Є. Святославського та ін.

Невдовзі по тому завідувачем статистичного бюро Полтавського губернського земства призначено відомого громадського діяча О. О. Русова. 1901 р. Полтава святкувала 25-річний ювілей його громадської діяльності, на якому адрес склав і зачитував Панас Мирний. Та незабаром Русова вислано за небезпечну для самодержавства громадсько-політичну і культурну діяльність.

Однак передова інтелігенція не складала зброї. Тривала підготова до 100-річчя нової української літератури та побудови пам'ятника її засновникам I. П. Котляревському. Дмитрієв у газетній статті обстоював потребу спорудити в Полтаві будинок губернського земства в українському стилі. Ідея статті знайшла широкий відгук. Її палко підтримували П. Мирний, Г. Ротмістров та інші полтавці. І боротьба завер-

шилася перемогою. Навесні 1904 р. розпочалося будівництво за проектом архітектора В. Кричевського.

Реакція шаленіла.

Під забороною перебувало „малоросійське наріччя“. В силі лишався Указ від 18 травня 1876 р. Та гноблені народи не могли далі терпіти несправедливості. З усіх кінців до Петербурга надходили петиції, ішли представники культурних сил.

Україна протестувала. До столиці імперії виїхала група громадських і культурних діячів, які вимагали скасування ганебного указу про заборону національної культури. Представником від Полтави в цій делегації був М. А. Дмитрієв, од Києва — мати Лесі Українки Олена Пчілка та В. П. Науменко — редактор „Київської старини“, від Чернігова — І. Л. Шраг та письменник В. М. Левенко (Леонтович).

На певні поступки царотові довелось піти, враховуючи піднесення революційної хвилі в країні.

Повернувшись додому, Микола Андрійович поринув у роботу. Його захопила ідея створення першого видання українською мовою. На початку листопада 1905 року він скликав на своїй квартирі нараду, щоб обговорити проблеми. Жваву участь у нараді взяв Панас Мирний. Після кількох засідань вирішено видавати щотижневий часопис під назвою „Рідний Край“.

Відповідальними редакторами обрано Миколу Дмитрієва та Г. Коваленка, видавцем — Г. Маркевича, а літературним редактором — неофіційно — Панаса Мирного. Обрано редакційний комітет із семи осіб та організаційне бюро — з дев'яти, якому й доручено збирати кошти, підшукати приміщення для редакції й друкарні й вирішувати всі організаційні питання.

Пророчими словами починалася програмова передовиця „Рідного Краю“, яку написав Панас Мирний:

„Настав день, коли ми можемо озватися рідним словом до рідного краю, — той день, якого ми дожидали в тяжкі часи, в тяжкі, довгі роки неволі і смутку...

Багато сил потрачено, багато людей загинуло в боротьбі за вільність народу нашого, за наше рідне слово, осміянє й вигнане зі школи, з суду, з церковної проповіді. Та ми не вважали на всі напасті, не лякалися ніякого лиха, і все працювали по сховищах, по закутках, аби

тільки пережити лихий час, аби не вмирала наша правда...

І ось тепер ми виходимо на широкий світ, щоб промовляти до цілого народу нашого, щоб укупі з ним боротися за кращу долю для всіх трудячих покривджених, обідраних, щоб визволити людей наших і цілий наш мільйонний край з неволі й недолі...

Старий державний лад, що тяжким каменем давив усі народи Росії, все більше розвалюється...

Тисячі й мільйони людей уже встали боротися за вільність, і вже не оживе старий, розвалений лад, не встане деспотизм, хоть нехай як його підтримують усі темні сиди... Годі сплати, прокидайтесь усі, хто живий, в кого серце б'ється! Вставайте, вже сходить сонце правди і волі!

У цьому числі на першій сторінці надруковано і його ж революційний вірш „До сучасної Музи“, де пролунав заклик до боротьби:

..З слова живого скуй самопали
Й з ними між люди іди.
Бий ними, Музо, всяку неправду,
Хто б не вчинив її — бий!..

Панас Мирний надрукував і гостру сатиричну повістинку „Сон“.

Геру М. Дмитрієва належать передовиці, що через них були конфісковані числа 29, 39 за 1906 р. і ч. 7 за 1907 р. Крім того, він багато писав статей, оглядів і нотаток з різних питань за ініціалами „М.Д.“ і за псевдонімом „Слобожанин“: „Про незрозумілу українську мову“, „До Полтавського земського зібрання“, „Українські часописи“, „Як справляли роковини Шевченка харківські студенти“, „Українська парламентська фракція в думі“, „Кобзарі минулого й будущини“, „До наших читачів“, „Потреба народної освіти на Україні“, „До учителів“, „До українського жіноцтва“ та багато інших.

М. Дмитрієв часто виступав у суді, обороняючи селян, які брали участь у революційних подіях 1905 року. В останній період життя він був головою вчительської запомоги в Полтаві, заснував видавництво „Український вчитель“, яке друкувало книжки українською мовою та календарі для селян.

У „Рідному Краї“ плідно працювали Панас Мирний, Леся Українка, Нечуй-Левицький, А. Кащенко, Олена Пчілка, Г. Шерстюк, О. Сластіон, П. Залозний, Христя Алчевська, П. Капельгородський, М. Кропивницький та інші.

Згодом редакційний комітет „Рідного Краю“

розпочав підготовчу роботу до роковин Тараса Шевченка. Шанування Кобзаря відбулося в міському театрі. Уперше відспівано „Заповіт“.

Пам'яті Т. Шевченка присвячено спеціальне число із статтями М. Дмитрієва, Г. Коваленка, Л. Падалки та ін. Тут же надруковано оповідання Г. Мирного „Пригода з „Кобзарем“.

Наприкінці лютого 1906 р. в „Рідному Краї“ вийшла стаття Г. Г-ка (Г. Г. Ротмістрова) під назвою „Скільки на Полтавщині землі і кому вона належить?“, у якій на підставі статистичних даних досить докладно розглянуто земельне питання краю. Відбитки статті надіслави до Державної думи, де дебатували над законопроектом про користування землею.

Не можемо не зазначити, що незабаром після надрукованого в газеті „Полтавщина“ „Откритого письма В. Г. Короленку статскому советнику Полтавского губернского управления Филонову“, який придушував із козаками сорочинських та інших революційних селян, у січні 1906 р. в Полтаві вбито й самого Філонова. З цими подіями знайомив своїх читачів „Рідний Край“.

Чому так жорстоко розправилися з журналом? Виявляється, там був надрукований вірш П. Залозного „Тарасові“. З любов'ю поет звертається до Кобзаря, називає його „батьком сивим“, просить у нього „мечи могутніх слів“ для боротьби з „чорною сім'єю“ та її сатрапами. Автор сміливо закликає до боротьби проти гноблення й знущань. „Рідний Край“ зазнав репресій саме тоді, коли Микола Дмитрієв став одноосібним видавцем і редактором при фактичній участі в редакції Нанаса Мирного.

Число 29 за 1906 р. було конфіковане за передову статтю, що її написав М. Дмитрієв і в якій він гостро критикував чорносотенний уряд за розпуск Першої думи та Державної Ради, за переслідування селянських спілок.

1907 р. одинадцяте число ще вийшло за підписом М. Дмитрієва (ч. 7 конфіковано). А вже дванадцяте число підписала лише редактор-видавець Олена Пчілка. Нарешті урядова адміністрація зовсім закрила часопис, а його видавця почала переслідувати.

20 жовтня 1907 року „Рідний Край“ переведено до Києва під одноосібне редактування й видавництво Олени Пчілки. Деяким його співробітникам-полтавцям довелося або зовсім відійти від співробітництва, або ж обмежити свою участь у журналі. Лише перший його редактор не лишив улюбленого дітища.

Ta недовго тривало співробітництво. 6 липня 1908 р. Микола Андрійович потонув у Пслі в Ярецьках, рятуючи селянську дівчину.

„Прapor“, ч. 12, 1970, стор. 99—101.

Олесь ШЕВЧЕНКО

КВІТУЧА ГЛІКА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

Розглядаючи історію югославської літератури, не можна помінути поезію, яка виникла на початку XV століття в Дубровнику, що на Адріатичному морі.

На той час Дубровник був великим торговельним центром. Звязки з Европою епохи Відродження, особливо Італією, привели до буйного розвитку поезії в цьому місті.

Перші дубровницькі поети писали латиною. Та вже починаючи від Ш. Менчетича (1457—1527) і Д. Држича (1461—1501), поети перейшли на народну сербо-хорватську мову. В XVI столітті з'являються епічні твори П. Гекторовича (1487—1572) і М. Ветрановича (1482—1576), а також лірика Д. Раніча (1536—1607), Н. Налешковича (1510—1587), А. Сасини (1524—1595) та ін.

Найвищого ж розвитку дубровницька поезія досягла у творчості І. Гундулича (1589—1638).

Окрім високолатротичної поеми „Дубравка“, він написав великий епічний твір „Осман“, в якому розповідається про хотинську битву.

В XV і XVI століттях (в добу Ренесансу) поряд з інтимною лірикою поети укладали чимало так званих пісень масляниці, які виконувалися під час весняних маскарадів.

В XVII столітті після тяжких воєн за незалежність дубровчани з гордістю осіливали свою свободу.

У звязку з утисками народних мас (пучан) в поезії з новою силою зазвучали громадянські теми, з'явилася сатирична поезія.

В кінці XVI і на початку XVII століття (в добу барокко) дубровницька поезія зазнає змін: вже подибуємо не звичність форм, гру слів тощо.

Про значний розвиток дубровницької поезії свідчить той факт, що в кінці XVII ст. і на початку XVIII було декілька спроб заснувати в Дубровнику літературну академію, щоб навчанням повернути поезії її природність і простоту. Пізніше ця поезія влилася в загальне русло сербо-хорватської літератури.

Творчість дубровницьких поетів ще й досі користується великою популярністю в Югославії.

Так, ми рabi, немає гірших в світі!

Ми паралітики з близкучими очима,
Великі духом, силою малі,
Орлини крила чuem за плечима,
Самі ж кайданами прикуті до землі.

Вставай, хто живий, в кого думка повстала!

Година для праці настала!

Не бійся досвітньої мли, —

Досвітній огонь запали,

Коли ще зоря не заграла.

Леся Українка

КОМІЧНО-ТРАГІЧНИЙ ФРАГМЕНТ ІЗ СВУ

На судовому процесі Спілки Визволення України (СВУ), що тривав від 9-го березня до 20 квітня 1930 року в Харкові, не все було сумне: іноді пробивалась ніби веселість у формі сміху. Той сміх, розуміється, був сміх крізь сльози, але в тій сумній політичній ситуації він на якусь мить відпружував нерви тим 45-тьом, що сиділи тоді на лаві підсудних. Той сміх викликав у першій половині суду підсудний фізик Заліський Андрій Петрович, від природи надзвичайний комік і неперевершений анекdotист. Досить, бувало, глянути на Заліського, як самий вигляд його в той час викликав у глядача сміх.

У порядку допитів підсудних на суді черга дійшла вийти на допитувальну катедру й А. П. Заліському. Перша половина його допиту яскраво відбила оту його вроджену властивість коміка, і вона, ця перша половина його допиту, якраз і становить комічний фрагмент із судового процесу СВУ, який може правити за матеріям до гуморично-сатиричного журналу. Беру її дослівно, без найменших змін, із офіційного стенографічного звіту.

Багатьох підсудних перед тим, як допитувати їх про участь в організуванні СВУ та про „контрреволюційну“ її діяльність прокурор запитував, чи були вони раніше в якісь політичній партії. Отож і Заліського прокурор Ахматов питав:

Ахматов: „Ви були колинебудь членом політичної партії?“

Заліський цілком серйозно, без найменшої посмішки, так, як звичайно він оповідав анекdoti, почав.

„Так, я був членом партії есефів, однак дозвольте мені розказати трошки докладніше. Це було перед виборами до Установчих Зборів. Я жив тоді в Полтаві, 17 р. Там якось зустрів мене Чижевський Павло Іванович і питає, за кого я буду голосувати. Я кажу, що серед списків, що мені найбільш подобається: чи з Лохвиці, чи з Кобеляк. Людина сама себе виставила за кандидата. Я вважаю, що це чесна людина, що він себе пропонує вибрати, й я за нього буду голосувати.“

Ахматов: „Ви зараз жартуєте чи кажете серйозно?“

Заліський: „Я серйозно розказую, як вступив до партії есефів. Він каже, жарти жартами, а треба все ж таки визначити свою фізіономію, — і ось є партія есефів. Ця партія, по-моєму, більш підходить для вас: і соціалізм ця партія ставить, як такий державний лад, що проти нього партія не заперечує; федералізм, це як трапиться, — це питання тактики; а земельку селяни все ж таки заберуть. Буде 50 десятин, заберуть і по 50, а буде 2 десятини, так заберуть 2. Словом, усе заберуть. Національне ж питання ставить тільки ця партія — інша партія цього питання не висуває. Отже, треба, щоб хтось висунув свою кандидатуру, а наша задача в цьому й полягає, ікаже: вас запишемо, якщо ви згодні. Я згодився і голосував. Зібралось щось із 13 голосів, і я більш цим не цікавився“.

Ахматов: „Підсудний Заліський, усе ж таки я нічого не зрозумів“.

Заліський: „Я кажу, що вступив у партію есефів“.

Ахматов: „Так, я це зрозумів. Однак, чому ви вступили? Найбільше вам подобалася людина, що сама себе виставила в Установчі Збори? Ви погодилися вступити, хоча соціалізму там немає, федералізм трапиться, чи ні, а земельку все рівно відберуть. Які саме у вас були політичні прагнення?“

Заліський: „Чижевський роз'яснив, що національне питання було найголовніше в цій партії. Він приблизно говорив, що Установчі Збори будуть торкатися всіх питань. Будуть боротись партії і т. і., але українського національного питання ні одна партія не ставить своїм боювим завданням“.

Ахматов: „Скільки ви всього були в партії есефів?“

Заліський: „Поки вибрали, я лішився, — а коли партія зібрала дуже мало голосів, то я побачив, що вона нічого не значить“.

Ахматов: „Що ж ви, подали заяву про вихід?“

Заліський: „Я не подавав заяву про вихід“.

Ахматов: „Що ж, механічно вийшли?“

Заліський: „Я вважаю, що механічно“.

Ахматов: „Це було в Полтаві, 17 р.?“

Заліський: „Так“.

Ахматов: „Що ви робили в Полтаві?“

Заліський: „Головною моєю роботою було вчительство. Вчительство по гімназіях і школах, займався українізацією, працював у музеї і газеті“.

Ахматов: „Чим ви ще займалися, крім учительства?“

Заліський: „Працював у газетах“.

Ахматов: „У одній?“

Заліський: „У двох: одна була „Вільний голос“, а друга „Рідне слово“.“

Ахматов: „Вільний голос“ — що це за газета?“

Заліський: „Її зорганізувала полтавська громада. Ця газета мала заголовок „Орган соціалістичної думки“.

Ахматов: „Що ви там робили?“

Заліський: „Я там усе робив“.

Ахматов: „Технічну роботу?“

Заліський: „Приблизно так, — писав деякі статті“.

Ахматов: „Про Денікіна, наприклад?“

Заліський: „Це вже в „Рідному слові“. Ця газета була вся пройнята цими статтями“.

Ахматов: „Ви також писали?“

Заліський: „Я також писав“.

Ахматов: „Ви не пам'ятаєте, як прізвище редактора першої газети?“

Заліський: „Там була редакційна колегія.“

Ахматов: „Редактора там не було?“

Заліський: „Ні, не було“.

Ахматов: „А хто був у колегії?“

Заліський: „Її також не було“.

Ахматов: „Що ж це за чудова газета: колегії не було, редактора не було, і вас туди запросили тільки тому, що випадково зустріли в друзарні?“

Заліський: „Ні, не тому, що випадково зустріли, а, просто, я дещо знов. Коли я її покинув, то продовжував її вести Мартин Бугаєнко, — потім він командував військом проти Денікіна. Коли він її кинув, то продовжував там працювати Чередницhenko. Потім уже не знайшloся нікого, хто міг би відповісти“.

Ахматов: „Отже газета також була подібна до того кандидата, що сам себе виставив, — ніхто за неї не відповідав?“

Заліський: „Приблизно й був такий стан. При чому, якщо треба було йти і відповісти за неї, то я йшов.“

Ахматов: „З якими політичними переконаннями ви приїхали до Києва?“

Заліський: „Уже під час роботи в іншій газеті, в Полтаві, „Рідне слово“ — у мене цілком

визначилися самостійні погляди. З такими поглядами я поїхав до Києва“.

Ахматов: „Якого року ви поїхали?“

Заліський: „1922 р.“.

.....
Ахматов: „Розкажіть, коли та як ви вступили до СВУ?“

Заліський відповів, що вступив до СВУ десь наприкінці 1927 року. А як вступив, то не зразу відповів. Спершу він розповів, як прийшов до школи ім. Шевченка на посаду учителя фізики, далі докладніше оповів про роботу в ній, про стосунки між учителями, між учителями й учнями, як педагоги утворили тісніший гурток. І нарешті так визначив свій вступ до СВУ:

„Десь наприкінці 27 року, Олександр Зинов'євич Гребенецький, зустрівшись у школі, сказав мені, щоб я прийшов на збори нашого „Союза визволення України“. Я уявляв собі, що це було завербування до гуртка“.

.....
Ахматов: „Отже, коли ви, на запитання голови суду, сказали, що визнаєте себе за винного і бажаєте дати пояснення, то ви якраз хотіли пояснити, що були членом СВУ?“

Заліський: „Я цього не кажу“.

Ахматов: „А я питую, коли саме ви стали членом СВУ?“

Заліський: „Я кажу, що це було тоді, коли Гребенецький мені сказав, щоб я прийшов на наш „Союз визволення України“.

Ахматов: „Ви тоді його не запитали, що це за „Союз визволення України“, — може це вистава така?“

Заліський: „Я сказав — то ж закордоном СВУ, а він каже — яке там закордоном, це в нас, на квартирі у Прохорової“...

Ахматов: „І ви пішли?“

Заліський: „І я пішов“.

Ахматов: „Потім знов ходили?“

Заліський: „Так“.

Тут треба зазначити, що А. П. Заліський був висланий за межі України навесні 1928 року. Закид йому допасовано тільки до артикулу 54—10 Карного Кодексу, що передбачав агітацію, а фактично заарештовано й вислано його за анекдоти. Серед тих анекдотів, розуміється, було чимало політичних, склерованих проти Советів. Заарештувавши Заліського, ГПУ забрало тоді в нього кілька грубезних зошитів, списаних анекдотами, і це, на мою думку, становить велику втрату для української культури.

Не зайвим буде згадати й те, що в цілому

допиті Заліського про платформу й програму СВУ нічого не говорилося, а далі була мова тільки про роботу гуртка й самого Заліського в ньому.

Ахматов: „Ви, розмовляючи на різні теми, про майбутній Уряд не говорили?“

Заліський: „Я спізнився й мені сказали, що уряд уже обрали“. (сміх).

Ахматов: „Як же так, — на таке важливе засідання і спізнилися. Ви не пам'ятаєте, кого обрали?“

Заліський: „Я пам'ятаю, що мені сказали про Єфремова, і що Дурдуківський відмовився від своєї кандидатури“.

Ахматов: „Ви були задоволені з того, що Дурдуківський відмовився?“

Заліський: „Я на поопередньому слідстві м'яко висловився, бо гадав, що це може образити Володимира Федоровича. Я вважав його за невідповідного на пост міністра освіти“.

Ахматов: „Отже, можна зрозуміти, що ви не мали нічого проти того, щоб був уряд УНР і щоб Дурдуківський залишився на цій самій посаді, що її він посідає за радвлади. Ви мали іншу кандидатуру на міністра освіти?“

Заліський: „Ні, не мав“.

Ахматов: „Уперше вас заарештували, як кажете, за „перспективну контрреволюцію“. Це ваш власний вираз?“

Заліський: „Так. Я так висловився“.

Ахматов: „А вдруге, на ваш погляд, за що вас заарештували?“

Заліський: „Коли мене заарештували вдруге, я думав, що мене везуть звільнити“.

Ахматов: „Вам поставил и нове звинувачення?“

Заліський: „Мені сказали, що я член організації з назвою з трьох літер“.

Так відповідав на суді в першій половині свого допиту поважний і серйозний фізик А. П. Заліський. Пізніше, у перерві, його запитали, для чого він заграв такого кловна, то він відповів: „Бо перед моїми очима були кловни; вони виконували створену трагічну кловнаду, а я їм подав комічну кловнаду“.

Проте в дальшому допиті пішла вже серйозна трагікомедія, бо на наступне питання Заліський відповів уже покірливо.

Ахматов: „Якщо вперше вас заарештували за „перспективну“ контрреволюцію, то тепер, на вашу думку, вас судять за „перспективну“ чи за справжню контрреволюцію?“

Заліський: „За справжню контрреволюцію“.

Далі кілька запитань про Комісаріят Народ-

ньої Освіти та як Заліський ставився до його роботи. Заліський схвалював систему й реформи його, але вказував на розходження з його власними поглядами в самому запровадженні тієї системи й реформ.

Після перерви допитувала Заліського оборонець Ковалівська. А завдання кожного оборонця на всіх радянських, принаймні політичних, судах не доводити, що його підоборонець не винний, що він не заподіяв того злочину, що йому закидають, а тільки продемонструвати, що він визнає тепер „шкідливість“ своєї провини й щиро засуджує її. І Заліський засудив.

Після оборонця кілька запитань знову дав прокурор Ахматов.

Ахматов: „Ви відповідали оборонцеві, що засуджуєте СВУ?“

Заліський: „Так“.

Ахматов: „А ідеологію, що з нею ви прийшли до цієї організації, ваші політичні погляди?“

Заліський: „Я ще після першого арешту бачив, звичайно, що мене не даремно заарештували, що є за що. Отже, я вважаю, що таких людей, як я, дуже багато, щоб когось одного виймати й карати (підкреслення тут і далі мої. К. Т.). Звичайно, я був незадоволений тим, що зо мною робили. Це було тяжко переживати. Почала зникати ідеологія...“

Наприкінці допитували судді. І ось тут часто проскачувало таке, що відбивало справжні думки й настрої Заліського і як йому довелося вівертатися.

Голова (суду): „У своїх зізнаннях на сторінці 11—12 ви пишете: „радянська влада є єдина влада, що може забезпечити культурно-національний розвиток трудящих“. Це вірно чи не вірно?“

Заліський: „Вірно“.

Голова: „Як, на вашу думку, мала розв'язати національне питання УНР?“

Заліський: „Я вважав, що УНР розв'яже НЕ гірше.“

Голова: „Як же УНР може розв'язати не гірше, коли... „радянська влада є єдина влада, що...“. Отже, виходить, що не єдина?“

Заліський: „Ні, не виходить, що не єдина. Радянська влада є єдина влада, що може забезпечити національний розвиток культури й розвиток України. Тому, що я не відмовився від УНР, то, очевидно, вважаю, що вона може й не розв'яже всіх питань так, як розв'язує радянська влада, але що національне питання вона розв'яже так, як слід“.

**ПРОЄКТ НАМОГИЛЬНОГО КАМЕНЯ
ПЕТРО (ЧЕЧЕТ) ВОЛИНЯК**

Заходами виконавиць заповіту і на кошти майна св. п. Петра К. Чечета-Волиняка за два-три місяці буде поставлений надгробок на могилі засновника і незмінного редактора журналу „Нові дні“, великого громадсько-політичного діяча Петра К. Волиняка.

Проект, що його ми помістили в цьому числі нашого журналу, розробляє відомий скульптор-маліар **Петро Магденко**, а остаточну роботу завершить за проектом **Кенедін Арт Меморіял**, Порт Кредіт, Онтаріо.

Голова: „На стор. 42 ви писали: „Я вважав, що чесні люди не можуть прихильно ставитися до радвлади“.

Заліський: „Я так думав“.

Голова: „Тепер ви також так думаете?“

Заліський: „Не думаю“.

Голова: „Відповідаючи оборонцеві Ковальській, ви сказали, що коли б ви знали, куди попали, власне, хто входить до СВУ, то пішли б у інше місце. Куди саме, можна запитати?“

Заліський: „Я пішов би і став щирим радянським робітником.“

За вироком А. П. Заліського дістав 6 років суверої ізоляції, але ще перед виїздом із Харкова захворів і помер у в'язниці.

П. Магденко — добрий майстер різця. У своїй роботі він відзначається свіжістю тематики й емоційністю створених образів. Обравши тему, він легко її втілює — без зайвої деталізації, а подаючи найголовніше. У цьому ж випадку — найпам'ятніше в живому образі П. К. Волиняка. Висота намогильного каменя — чотири фути й 10 цалів від рівня землі. На п'єдесталі стоїть камінь, в нижній частині якого напис: **Петро (Чечет) Волиняк**, дати народження і смерти. У центральній частині, в чіші, — вмонтований бронзовий барельєф ред. П. Волиняка. Обличчя на барельєфі, над яким ще скульптор працює, сповнене життєвих страждань, приховуваних легенькою усмішкою. Силуета обличчя чітка і виразна. З правого боку, над барельєфом, видніє українська квітка — соняшник. Вгорі, в правому куті — хрест. Вершок каменя зломлений — ознака передчасної смерті. У весь надгробок буде виточений з чорного єгипетського каменю.

Іван Пишкано

ПРО РАВТ І КРАЛЬ ПРЕСИ

30-го січня 1971 р. в залі українського дому (ОУНБ) в Торонто відбувся равт української преси й радіо, який організує щорічно Союз Українських Журналістів Канади (СУЖК).

На равті репрезентували 16 кандидаток на кралю преси від журналів, газет та радіо північно-американського континенту.

Кралею преси на 1971 р. обрано Ірину Макарик, студентку Торон토ського університету, члена редколегії студентського органу „Студенг“, а князівнами Лесю Ткаченко — від радіопрограми „Пісня України“ (це вже вдруге радіопрограма має свою князівну) і Дарію Роздольську — від СУМівського органу — журналу „Крилат“.

На равті був присутній міністер суспільної опіку Онтарійського уряду дост. Іван Яремко з своєю дружиною.

Це вже 5-ий раз СУЖК робить всі заходи, щоб жодна з кандидаток від ОДУМ-у і тих органів преси, які вони репрезентують, не вийшла кралею преси. Знаємо, що крім журналів „Молода Україна“ (орган ОДУМ-у) і „Нових днів“, ще має одумівок двотижневик „Батьківщина“ (орган гетьманців). Причини ясні і ми їх називати не будемо. Така практика вибору краль ставить і СУЖК у незручне становище перед не менше заслуженою (а може в деяком більш заслуженого) одумівською молоддю. Усі ж б вміють бачити й думати, як конкурс перепроваджується. Не йде тут мова про кралею від журналу „Нові дні“, бо цей журнал має свою кралею щорічно, а цього року нею є Віра Семенова. Нам ідеться про ОДУМ, який щорічно іменує кандидатками найкращих дівчат. А дівчата-красуні Цибенко, Микитенко, Бойко, Огоновська або Віра Семенова, жодна з цих одумівок не стала ані кралею, ані князівною досі. Ми певні, що цього року Віра Семенова має всі шанси стати якщо не кралею, то князівною.

Питається, чи слід тоді ж журналові „НД“ брати участь у равті та морочити голови собі і тим дівчатам?

На це питання відповідять самі кандидатки на кралю — одумівки, які вже брали участь в контесті як цього року, так і раніше.

У майбутньому конкурс на кралю й князівен має відбуватись в іншій формі, і питання мають ставитись — в окремій кімнаті — одинакові для кожної участниці. І не конче такі питання, як коли завезено бараболю чи гарбузи в Україну.

Іван Пишкано

М. КОВШУН

ПРЕДСІДНИЦЬКО-РАМ'ЯЧА МОВА

В українській пресі поза Україною часто по-дібуються статті, в яких автори бідкаються до-лею української мови, пишуть про загрозу її чистоті з боку русифікаторів. Ось стаття С. Лотишкі — „Як московщать українську мову“, надрукована в часописі „Народна Воля“ за 18 червня 1970 року. З „Вісті з України“ ч. 12, за минулій рік, авторка наводить як приклади москалізмів і такі слова: **обітована, розоряти, затъмарена й черстvий**. На це Лотишкі подає такі пояснення:

„Слова **обітована** найбільший словник чистої української мови, зладжений Борисом Грінченком, не знає. Є лише слово **обіцянки**. Натомість таке слово має московський словник у формі **обетованый**. Київський академічний словник, виданий у 1937 році, ще допускає у формі **обіцяний**. Тепер уже це слово викинено“.

А може й не викинено? В академічному шеститомнику, виданому 1963 року і чималою мірою зрусифікованому, подано багато слів з цією основою, з різним значенням і відтінками значень, а в тому і слово **обіцяний**. Щодо словника Бориса Грінченка, то Лотишкі чомусь недобачає деяких деталів, які потрібно бачити, порушивши мовні пігтання. У Грінченковому словнику немає слова „обітована“, але є слово **обітниця**. Слово **обіти** в поезії П. Грабовського. І Леся Українка дуже часто вживала слова **обітована**. Наприклад, у поезії „І ти колись боролась, мов Ізраїль, Україно моя“, Леся Українка слово **обітована** вживає тричі. А поетесі, мабуть, не можна закинути ні російського наставлення, ні незнання рідної мови.

Не пощастило С. Лотишці і з словом „**разорений**“ як москалізму. До речі, в понад двадцятьох формах слів від цієї основи в першому складі вимовляється звук **О**, який треба й передавати на письмі літерою **О**. У Грінченковому словнику досить докладно показано, як із цих слів конкретного значення витворювалися слова з переносним значенням. Такі слова, як **розор, розоряти, розорилися**, дуже поширені як у живій народній мові, так і в літературній. І Лотишкі дуже помилується, коли пише, що: „Це москалізм, занесений до української літературної мови щойно після 1937

року, коли політика московщення поступила значно вперед“. Слово **розоряти** вживає ще Іван Котляревський у своїй певмирущій „Енеїді“, а слова **розор, розорений** вживали у своїй творчості Квітка-Основ'яненко, Панас Мирний та інші письменники, близчі до нашого часу. Отже, ці слова не такі вже й молоді в українській літературній мові.

Та найбільше не повелося Лотишці з „москалізмом“ **затъмарена**. До цього слова Лотишкі подає таке пояснення:

„Слово **затъмарений** вигадане, щоб затемнити українську мову. Такого слова не має Грінченко і словник Кузелі-Рудницького-Іванницького. Має це означати **затемнений**“.

Посилатися з цим на словник Кузелі-Рудницького-Іванницького ще не досить. Потрібно вдатися до ще інших джерел (і, може, мудріших, авторитетніших) і тоді вже робити рішучий висновок — і в статті Лотишкі. А як підходила до цього слова наша славна Леся Українка? В поезії з циклу „З подорожньої книжки“ поетеса пише так:

День, вечір, ніч, ранок — все біле,
все тьмяне, ні темне, ні видне:
за хмарами сонце зомліло,
від місяця мла тільки блідне.

Отже, слова **тьмяне** і **темне** не тотожні своїм значенням, так само як і слова **затъмарений** і **затемнений**. Кожне з них має свої відтінки, як барви в природі для маляра, яких не помічає око звичайної людини, і позбавляти цих відтінків у літературній мові було б дуже нерозважним учінком. Посиланням же на Грінченків словник, як на авторитетне джерело, для слова **затъмарений**, як русизму, Лотишкі довела абсолютну свою неслушність. Це слово Лотишкі шукала в словнику на літеру „**З**“. Там цього слова немає, але є близьке значенням слово з цією ж основою **затъмнити**. А коли б Лотишкі пошукала це слово в рубриці з неподільною основою, то побачила б там такі слова: **тьма, тъманий, тъмано, тъмнити, тъмущий** і, нарешті, слово **тьмарити**. Тож питання, чому останнє слово, набувши приrostок **ЗА**, мусить перейти у власність російської мови,

в категорію москалізмів? А проте, в словнику Г. Голоскевича воно є і приrostком **ЗА — затмаритися**. Отже, не збіднімо себе і не обкраймо.

Щоб збити оскуму на русизмах, не обов'язково їх вищукувати на сторінках специфічних „Вістей з України“, де й не таке ще буває. Та залишімо це вченим, письменникам, учителям і всьому українському народові в Україні, що борються і боротимуться за життя й чистоту рідної мови. А ми погляньмо навколо себе. Тут українська преса так захаращена русизмами, різними мовними сурогатами й покруччю, що хоч лопатою греби. От про цю мовну аномалію й хотілося б трохи більше сказати. І то про мову тільки трьох часописів, а саме: „Народна Воля“, „Свобода“ й „Новий Шлях“.

Дуже часто сторінки „Народної Волі“, в тому й статті Лотишкі, всіяні **справжніми русизмами**, а саме: постепений, склонність, замітити, предложення, опрокинути, струй, неуступчивість, на склонах, насікомі, опоясував, до лучів, дує (дме), заклеймлені, а також українські слова на російський копил — з ведрами, в тінях дерев'я.

Грішать русизмами й сторінки „Нового Шляху“. Наприклад: **негодувати** (обурюватися), присущне, примінення, обнажуючи, благодарні, заключення, отираються, п'ято. У репортажі Ірені Книш на загальному (досить доброму) тлі української мови дуже разять читача такі русизми, як — з вугла, приличніше, представляється, примінювати, пестра, за решіткою.

Та найбільше прав громадянства надають мовним покручкам сторінки часопису „Свобода“. У кожному числі безліч разів, у всіх формах відмінюються слово **предсідник**. Звідки пішов цей „новотвір“? Хто його вигадав? Марно читач шукатиме цього слова по словниках. Хіба натрапить на свого кревного в московському каптані „председателя“.

Не раз, буває, потішають читачів і таким дуєтом, як „**кружок зарева**“. Про слово „зарево“ доводиться писати не вперше. Про це писав відомий письменник і мовознавець проф. В. Чапленко. Писав, пояснював, доводив, але все це — батогом по воді. А шкода. Накривати академічно-студійні товариства московським лопухом „зарево“ — то таки велика зневага, нехтування багатством лексики рідної мови. Така уперта нерозважливість і байдужість до чистоти рідної мови тільки обурює читача. Те ж саме і щодо слова „**кружок**“. У Грінченковому словнику подано понад шістдесят значень від цієї ос-

нови, але всі вони вказують або на якийсь стосунок із технічної ділянки, або виявляють спосіб чи саму дію. На означення ж тими якоїсь збірності вживается тільки слово **гурток**. Навіть у найбільше зросійщених словниках слова „зарево“ і „кружок“ подається в рубриці російської мови. Чому ж тоді поборники чистоти української мови так настирливо пруть ці русизми на сторінки рідної преси? Не абияке здивовання викликає й таке слово, як „**пир**“. Якщо росіяни й уживахть приповідку „Пір на весь мір“, то це цілком зрозуміло. Але коли в рецензії на виступ бандуристів автор патетично висловлюється, що „Концерт був справжнім пиром“, то це звучить дуже недотепно в українській фразі. Наскільки мова засмічена русизмами і різною покруччю в українській пресі у вільному світі, найяскравіше можна уявити з порівняльної таблиці:

російська мова: калька з російської; українська літ. мова:

председатель	предсідник	голова
негодование	негодування	обурення
одушевление	одушевлення	піднесення, запал
способный	спосібний	здібний
представление	представлення	вистава
завещание	завіщення	заповіт, духівниця
устрашающий	застрашаючий	страхітливий, ззгрозливий
кружок	кружок	гурток
мачта	машта	щогла
лента	лента	стрічка, стъожка, стяжка...
всесело	всесіло	цілковито, цілком
ограничиваемся	ограничуємося	обмежуємося
эхом	ехом	луною
струи	струї	на хвильях (радіо)
решотка	решітка	рати
выводы	виводи	висновки
благодарение	благодарення	дякування, вдячність, дяка...
посещение	посіщення	відвідування
спрятать	спрятати	сховати
Сотрудники	сотрудники	співробітник
применение	примінення	застосування
угольный	вугольний	наріжний
приличнее	приличніше	пристойніше
усовершенствовать	усовершувати	удосконалювати
приходитъ въ себѣ	приходити до себе	зприготомлюватись
пестрый	пестрий	строкатий, барвистий, рябий

Це дуже скорочений перелік тих „перлин“, якими тут „оздоблюється“ рідна українська мова. Десять на початку п'ятдесятих років у Мек-Мастер університеті, Гамільтон, викладала російську мову професор-жінка. Собою вона нагадувала образ баронеси Казіно з Кулішевого „Мини Мазайла“. На запитання студентів про українську мову вона, не задумуючись, безапеляційно пояснила: „Український язык? Это есть вообще одна из разновидностей испорченного русского языка“. Чи вище наведена таблиця не могла б бути досить багатою ілюстрацією для такої дефініції української мови? А так дивилися і дивляться не тільки баронеси Казіно. Про це дуже слушно писав видатний радянський письменник Борис Антоненко-Давидович, яому аж двадцять років перекапало за чистоту української мови, зазнавав переслідувань у одній з останніх своїх книжок — „Здалека й зблизька“, у статті „Крізь п'ятьму“, на сторінці 29-ї, згадуючи Валуєвський циркуляр, пише так:

„Валуєв покликається на якесь вигадане „большинство малоросіян“, які, за його словами, „весьма основательно доказывают, что никакого особенного малоросійского языка не было, нет и быть не может, и что наречие их, употребляемое простолюдем, есть тот же русский язык, только испорченный влиянием на него Польши“.

„Цікаво зазначити, що паралельно з валуєвськими поглядами на українську мову шовіністичні польські шляхетські кола підходили до неї з протилежного кінця, вважаючи мову українського народу за польську, тільки зіпсовану російськими впливами...“

„Спосіб був не новий, але повим був такий нечува-ний досі замах на саме духовне життя народу, на його мову — те єдине, що лишилося від прадідів, що було за ознаку його самобутності, його національної індивідуальності“.

Отже, боротьба за оцю саме самобутність, за її національну індивідуальність і повинна стати найпершим обов'язком творців преси, щоб українська мова не виглядала як „іспорчений русський язык“.

Автори часто-густо не дбають, яке слово доцільніше взяти, щоб воно якнайбільше відповідало вимогам літературної мови. Надуживання деяких слів доходять просто до якоїсь фети-шизації, закоханості в місцевій говірці. До таких надуживань належать, наприклад, такі слова як **рамено**, **рам'я**. Слово **рамено**, як застаріле слово, входить до лексики як української, так і російської мов. Словники російської мови по-дають слово „рамена“ у множині з наголосом на кінцевому складі. В українській мові слово „рамено“ має і однину й множину. Вживается зердка в поезії, або на означення якихось деталів предмета, або будов — хреста, млинів,

вітряків. Щодо людини, то воно означає тільки назив пліч. Письменник Антоненко-Давидович, наприклад, на весь свій роман „За ширмою“ слово „рамена“ вжив тільки один раз: гострі рамена, цебто — худі плечі. А в емігрантській українській пресі слово „рамена“ підносять настирливо до якоїсь універсальності, що поглинає тіми і рук і пліч. Наприклад, у другій частині повісті „Полковник Данило Нечай“ Юліана Радзікевича на сторінках 24-ї і 247-ї надруковано такі фрази: „Нечай здивнув раменами“, „Лянцкоронський знову тільки раменами повів“. Отже, в цих фразах слово **рамена** вживто в значенні **плечі**, як у звичайних фразеологічних сполучках „повів, знизав, здивнув плечима“. Але вже на сторінці 175-ї натрапляємо на таку фразу: „Обняв її, стиснув у своїх раменах, устами припав до її уст“. У цьому вже реченні слово „рамена“ вживто в значенні **руки**, бо, звісно, плечима ніхто нікого не обіймає.

Візьмімо для прикладу ще дві фрази з часопису „Новий шлях“, перша з короткої нотатки — „Практичні поради“: „...Стають модні нічні сорочки, що запинаються під шию і закривають **рамена і плечі**“. Друга з оповідання „Далека дорога“ Уляни Любович: „Подушка м'яко пустилася у відкриті **рамена** внизу“. Отже, в усіх цих трьох останніх фразах слово „рамена“ вживто у невластивому значенні. (Ми тут не спиняємося на слові **плечі** в значенні **спина**, що є наслідком польського впливу).

Ще більше дивує читачів недоцільне вживання слова „**рам'я**“. Семантика слова „**рам'я**“ в західніх говірках не та, що на Наддніпрянщині, і взагалі в літературній мові, де слово **рам'я** означає стару зношену одежду, з такими синонімами, як: **лахміття**, **лахи**, **лати**, **дрантя**, **ганчір'я**, **руб'я**, **гнаття**, що й законсервувалися в таких фразеологічних сполучках, як **продажає рам'я**, **спить на рам'ї**, **ходить у рам'ї**, **світить рам'ям**. І впорядники Грінченкового словника в такому значенні і ввели слово **рам'я** в реєстр української лексики. Чи розкриває, наприклад, слово **рам'я** конкретне значення в таких реченнях, як „**Голіця пострілила його в рам'я**“, „**Пантера затакувала на вулиці одного альжирського араба і вкусила його в рам'я**“, друкованих на сторінках „Свободи“? У що пострілено людину? У руку чи в плече? За що вкусила пантера араба: за руку, за плече чи, може, тільки за дрантя, руя? До такої мовної аномалії і призводить провінційна самозакоханість. Автори не хочуть знати того, що такими словами, як „**рамено**“, „**рам'я**“, іноді навіть потрібно підкрес-

лити якусь льокальну особливість побуту чи мови персонажів, але на загальному тлі потрібно додержуватись конечних вимог і норм української літературної мови.

Частенько сторінки „Свободи“ й „Нового шляху“ рясніють зворотами на російський кшталт. Наприклад: „...по суботам і неділям група виступає двічі“, „Симпозіум по проблемам керування“, „Олег Штуль-Жданович перевибраний головою ПУН“. Така побудова фраз не віщує великого успіху збереженню самобутності української мови.

А скільки буває звичайнісіньких неграмотних виразів і різних дивовиж, як от: „...церкви виховали таку молодь, якої завидують нам усі ін-чі еміграції“, „А хто там іде і перід веде?“, „Закінчилась виставка творів жіночого пера“.

А чого ще варти переклади з пригодницького твору про Тарзана? Ось коротенький діялог між закоханими Наомі і Тарзаном:

— Ми пережили разом стільки пригод, що буде мені брак тебе, Наомі. Але це твій обов'язок.

— Нема другого мужчини, щодо якого я хотіла б, щоб йому бракувала моя любов.

І це на такій стилістиці виховується українська молодь.

Зчаста у нас люблять пишатися тим, що українська мова своєю милозвучністю, мовляв, стоїть на першому місці після італійської. Але на практиці у пресі в сполуках слів накопичують стільки приголосних, що неможливо прочитати. Наприклад: кроK В Минулje, з ведрами й коромеслом на плечаХ Йшла по воду, один З ВБивців, що не влізeШ В Двері і багато інших. І на це не звертають ніякісінької уваги, бо сторінки преси, як маком, всіяні саме такими „перлами“.

Не менше дивує читачів і практика писати прізвища прикметникового походження з жіночими іменами, наприклад: Марія Башкирців, Оксана Яворський, Роксана Василів, Люба Юрків, Анна Гриців, Леся Гнатиків тощо. Звідки ці форми?

Взагалі справи з українською мовою не дуже втішні. Доля нашої мови тут — у небезпеці. Там, в Україні, окупованій Москвою, школами, діловодством підприємств і установ, кіном, радіом, телевізією, театраторами, пресою і просто через насичення російським елементом українських міст і сіл русифікують пляномірно й методично не тільки мову, а й носіїв і творців її — мовлян, українців.

А тут, гей би у вільному світі, анархією, льокальним уподобанням, недоторкальним правом видавництв, непослуход літературним нормам, польонізацією, англізацією, русифікацією і звичайною неграмотністю українську мову переворюють на якийсь предсідницько-містоголово-рам'ячий суржик.

Все це мимоволі навертає до золотих думок великого українського прозаїка — Панаса Мирного, який майже сто років тому сказав:

„Найбільше й найдорожче добро в кожного народу — це його мова, ота жива скованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподіванки“.

Що ж ми робимо, щоб зберегти цей наш неоцінений скарб?!

ШОСТИЙ З'ЇЗД УРДП

25—27 грудня м. р. в Чікаго відбувся ювілейний з'їзд Української Революційно-Демократичної Партії (УРДП), яка постала 25 років тому.

Це був найустішніший і найчисленніший з'їзд УРДП, в якому взяло участь 37 фізично присутніх делегатів (з Австралії, Англії, Німеччини, Австрії, Канади, США та ін.), що презентували 116 умандатованих делегатів.

Першого ж дня відбулася відкрита частина з'їзу, на якій голова партії **Василь I. ГРИШКО** виголосив доповідь: „Рушійні сили, програмові цілі та реальні перспективи революційно-демократичного руху в Україні сьогодні й завтра та наша участь в них“. На залі, крім делегатів, були гості — всіх було понад 300 чоловік. Відкритою частиною з'їзу керував проф. **Михайло Г. ВОСКОБІЙНИК**. А увечорі, зразу ж після доповіді й дискусії над нею, відбулася спільна вечірня, якою керував **Дмитро ГРУШЕЦЬКИЙ**.

Під час вечірі оголошено 30 письмових привітань (не всі читались) та усні привіти від 16 представників різних політичних і громадських організацій та установ. Потім розпочалася мистецька частина. Двочасова сімка ОДУМ-у в супроводі струнної оркестри та ансамблю бандуристів і хору ОДУМ-у Чікаго під мистецьким керівництвом Анатоля Луппо виконали в'язанку пісень. З двома піснями і грою на бандурі виступив бандурист і композитор **Григорій КИАСТИЙ**, а гуморист **Олекса ШПИЛЬКА** розважав гостей авторськими ювілейними фрагментами.

Наступні два дні з'їзд приділив організаційним справам. Схвалено програму УРДП, статут УРДП та винесено ряд постанов і резолюцій. Одноголосно й овацийно переобрano на голову партії **Василя Івановича ГРИШКА**, вибрано центральний комітет, контрольну комісію та партійний суд УРДП. А на пленумі ЦК УРДП обрано секретаріят ЦК.

На заступників голови УРДП обрано: **Олексія КОНовалу** — з обов'язками й титулом генерального секретаря ЦК; **Федора ГАЕНКА** — з обов'язками керівника справ української поточні та міжпартійної політики; д-ра **Анатоля ЛІСОГО** — з обов'язками керівника організаційної праці партії; **Віталія БЕНДЕРА** — з обов'язками керівника ідеологічно-пропагандистської та пресово-інформаційної праці.

(Закінчення на 26-тій сторінці)

РЕВОЛЮЦІЯ І Я

(ПАРОДІЙНЕ)

Революція!..

Уперше почув я це слово на Житньому базарі від перекупок. Тіпалось воно на кінчиках язиків усіх людей. Тлумачили його на всі лади: одні раділи, інші кляли та запасалися харчами. Мій дитячий розум не міг зображені радості, ні прокльонів.

Найвищим авторитетом для мене була мати. Біжу із новинами додому.

— Мамо, що таке революція?

— Візьми в хлівчику сокиру та наколи дров. Ото й буде тобі революція...

Оце пояснила! Сам напросився до нелюбії роботи. Гуапа тупою сокирою та проклинаю суковаті полініаки А Валерик уже тричі свистав. Я відсвистуюсь, але не виходжу. Дрова ж...

— Кидай, — гукає Валерик, — та смалімо на Хрестатик!!

І я покинув. Хрестатик завжди тягнув мене в свій багатолюдний водоворот з голосними трамваями та крикливими візниками. На наше щастя вулицею повз вантажний трамвай із порожніми бочками. З розгону стрибаємо на платформу і зализмо в бочки. Жодному городовому в голову не стукне, що в бочках сидять персони.

Хрестатик — це серце міста. Від нього розходяться головні артерії, що зникають у глухих закутках окопиць. Але географічні дані нас не цікавлять. Ми, ніби в'юни, спритно протискаємося крізь людський натовп, щоб побачити якогось генерала та порахувати на його грудях хрести та медалі.

— На кожному кроці говорять про революцію, а я її не бачу.

— Бо ти дурень, — каже Валерик. Чуеш як люди ревуть? Оце і є революція.

— Не ревуть, а гомонять, кричат, горланять...

Але дома батько Валерика розтумачив нам незрозуміле слово.

— Царя з престолу скинули. Он що таке революція!

— Як скинули? — здивувалися ми.

— Отак, за штани та в конюверт. Тепер ковбасна торгівля піде краще: податків не буде, городових і базарних не буде, а свиней розплодиться тъма-тъмуша. Ковбасник аж прицмокнув.

— А як же без царя й поліції?

— А що таке цар? Подумаєш, велике мені цабе — цар!

Таке авторитетне пояснення слова „революція“ цілком нас задоволило. Ми нєтерпляче чекали того дня, коли зникнуть городові, бодай на нашій вулиці. Ох і весело тоді буде!

Якось ранком тарабанить у вікно Валерик.

— Шквармо на мітинг.

Разом з його голосом влетіла в хату пісня:

Більше надій, брати.

Місця сумніву нема,

Сміло і твердо іти,

Просто ступай до мети...

Вулицею довгим хвостом креще підковами об брук людський натовп. Хто-сь намагається зліпиги ряди і створити такт людських ніг.

— Раз-два-три, раз-два-три...

Та це „два-три“ проковтнули звуки пісні журенівських трамвайніків.

З поспіхом одягаюся, а в голові муляє незрозуміле слово „мітинг“. А бабуся над моєю головою читає черговий „акафіст“.

— Тебе ж там роздавлять, як мишу.

— А Валерикові можна?

— Та йому ж одинадцять, а тобі тільки дев'ять.

Прилучаємося до задніх рядів трамвайніків і своїм вереском посилюємо стихію-пісню.

На Глубочці колона трамвайніків врізалась в розбурханий натовп і застигла. Густий ліс людських голів сягнув аж до виходної точки андріївського спуску. Стовбичити в таких обставинах нудно й не цікаво. Продираємося з густого натовпу і глухими провулками досягаємо Софійського майдану.

Пробратися до центру майдану нам не пощастило. Видряпуюмося на телеграфні стовпли. І ця хитро-мудра затія не рятує нас. Ми бачимо лише густий сіро-чорний океан людських голів, чуємо окремі слова промовців та звуки музики.

Несу додому свій перший мітинговий досвід та розірвану штанину.

У кімнаті сидить моя консервативна бабуся — революційний невтралітет. В її пелені лежить клубок ниток і недов'язана панчоха. Як завжди, на кінчику її носа тирчать замурзані окуляри. Вона розглядає відділ оголошень „Кіевлянина“.

— Що ж ти бачив на тому мітингу?

— Мільйони людей.

— А ще що?

— Воли тягли довгі вози, а на возах дівчата та хлопці з косами. Біля них великий сніп жита. Стоять і лунко виспівують:

Гей на горі там женці жнуть,
А попід горою, яром долиною
Козаки йдуть...

— Таке я бачила, — відказує бабуся, — і єз мітингу в театрі Садовського.

— Але ви за гроши, а я задурнис.

Перший революційний мітинг спровокував на мене величезне враження. Але чому на ньому не було генералів, я довідався тоді, коли вперше почав смалити з рукава батьківські недокурки.

* * *

За моїми плечима третій рік революції..

У нашій школі зникли портрети царя і цариці. Їхнє місце зайняв Тарас Шевченко. Перестали ми вже співати „Боже, царя храни“ та „А ми просо сеялі“. Це просо в печінках сиділо. Появилися нові пісні: „Мі дзвіночки“ та „Ходить гарбуз по городу“. Співали ми кожного дня, бо в школі був нестерпний холод.

— Що ж поробиш, — пояснював учитель, — революція...

Удома ж така сама холодна „революція“. Наш хлівчик давно пішов з димом. Сьогодні на родинній нараді йшла дискусія про те, щоб розпрощатися із старою капною. Бабуся накладала на ухвалу вето, бо це її придане. А мороз продирається крізь стіни, не зважаючи на бабусині прокльони.

Боротися з природним явищем — холодом взялися ми, наймолодші „революціонери“. Федь Бровар (лідер підлітків на нашій вулиці) організував ватагу з п'ятиклясників для розшуку топлива. Першого вечора ми знищили огорожу броварні. У домах запахло теплом.

Попрацювавши кілька вечорів, ми запаслися топливом на декілька місяців. Тоді наш отаман домовився з одним булошником доставляти йому топливо в обмін на булки: метр дров — десять французьких булок. Це по дві булки на брата.

На Кирилівській вулиці стовбонила старенька міловарня. В подвір'ї горою бульвали порожні бочки. Чому б їх не перетягти до булошника? Робимо в загорожі дірку — і бочки до наших послуг. За один вечір всі бочки перетранспортували до пекарні. Топлизом булошник був задоволений, а ми — булками. Жаль, що на цьому наш товарообмін закінчився. Під час першої розтопки стався вибух — піч рознесло разом з недопеченими булками. Та хіба ж ми знали, що то були бочки з-під кавстичної соди?

Деякий час наша „партия“ була бездіяльна. Пробували зробити висадку на Куренівку, але там партія підлітків була сильніша за нашу. Консолідації вони не визнавали, про об'єднання й слухати не хотіли. Згодом обидві партії успокоїлись, не заслуживши згадки в історії ревруху на нашій нецікавій вулиці.

Нецікавою наша вулиці була тому, що крім малих підсміканих майстерень і бакалейних ларків та „Кіріловки“ (будинок божевільних), нічого більше не було.

Хоч у нас були цілі лантухи грошей: рублі, гривні, карбованці, керенки і найновіші — совзнаки із обскубаною вороною, ми були бідні, як церковна миша.

Моя бабуся авторитетно пояснює, що на совзнаках не ворона, а таки орел, тільки його більшовики обскубли. А з обскубаним орлом люди грошей не беруть.

— А хто такі більшовіки?

— Більшовики... (Тут бабуся вжила нецензурне слово).

Я киваю головою. Бабуся задоволена, що онук її політично розвивається. Насправді ж я нічого не розумів. Не розумів я найпростіших речей: чому крамниці порожні, фабрики закриті, а ми, школярі, плentaємося по вулицях, як бездомні голодні коти.

— Мамо, озвалася моя мати, — ви ж самі не розумієте, хто вони — ті більшовики.

— Та я їх сучих синів знаю. Що знаю, то знаю...

На Житньому базарі з'явилися різні продукти: борошно, крупа, картопля, м'ясо та жива птиця. Усі селяни, які змовились, — тільки міняють. Підходимо до селянина, що стоїть біля лантуха з картоплею, і питаемо:

— Що хочете за цей лантух?

— Хвортоп'ян.

Ми весело розміялися, а дядько:

— Провалюйте, провалюйте далі.

Якийсь сухорявий панок, що торгував картоплею, пояснив нам.

— Ви, ребята, не внушаєте доверія.

Але в одного дядька ми те „доверіє“ заслужили. Він перший звернувся до нас.

— Хлопці, дістаньте мені мідну трубку в товщину мого пальця. Так, аршинів два. Матимете пуд картоплі.

Федь, як отаман, дає свою адресу і домовляється, коли дядько має приїхати по свій „товар“.

О шостій ранку ми вже були на Петрівці. Десятки замурзаних паровозів стоять на запасних коліях, як німі свідки революції. Без топлива паровоз, що віз без коня.

Перший ранок був мало плідний. Розглянули ми лише один паровоз. Другий приніс несподівані успіхи, бо ми вже знали, де саме вмонтовано мідні трубки, та як орудувати французьким ключем.

Самогонщики наш „товар“ хвалили і охоче платили нам борошном, горохом та картоплею. А поява продуктів у нашему домі докорінно змінила погляди моєї бабусі на революцію.

Якось, під час обіду, смакуючи пироги з горохом, моя бабуся прорекла:

— Розумітим людям і революція може щось кипнути. Ось це жовтляве (це до мене) — йому ж тільки двадцять пішов, а годує цілий кагал. А що з нього буде, коли за двадцять перевалить? Як там не є, а революція таки підкидає людям розуму.

Я слухаю і в думках радію, що на своїх плечах тягну економічний тягар революції. Мені навіть здавалося, що я вже маю право протягнути руку до саморобних батьківських цигарок. Але це тільки здавалось...

Трубок не стало. Хось пішов по наших слідах і за одну ніч оголосив усі паровози. Стоймо біля вагонів за журені, наче хтось обікрає.

— Давайте, — каже Федь, — спробуємо щастя на склі. Селяни напевно його потребують.

Виявилось, що вийняти шибку з вікна вагона куди важче, ніж, скажімо, його зашкілити. Тільки натиснеш ломиком, а воно — тріс...

Хоч ми були запеклі індивідуалісти, але працювали гуртом, транспортували одним возиком, але збували кожен свою пайку особисто. І хоч ми були дружні, все ж кляте скло нас розсварило, і наша „партия“ розлетілася. Правда, до цього спричинилась і газетна пересторога, в якій говорилося, що контрреволюційні недобитки в Петрівському паровозо-вагонному парку зруйнували десятки паровозів і вагонів.

— А що таке контрреволюція? — запитую бабусю?

Вона трохи розгубилась, поклава на стіл недочищену картопліну і майже шепотом (щоб не чула мати) пояснила.

— Контрреволюція, це значить, коли в революцію роблять революцію.

Так воно чи ні, але було ясно, що треба шукати іншої роботи. Бабуся радить мотнути на села, де без мороки і страху можна виміняти квасолі, маку, олії і ще чогось.

Досвідчений ковбасник (Валеріків батько), що торгував телер старими лахами на Житньому базарі, порадив братися за торгівлю цигарками.

Цигарки ми купували в Давида Рапопорта, що мав ларок на нашій вулиці. Скільки там було тютюну, а скільки хмелю — важко сказати. Але коли покупець закурював нашу цигарку, крутив носом і додавав:

— Фу, какая гадость...

Був травень. Через Київ пересувались великі частини війська. З досвіду ми знали, що найкращим покупцем цигарок є сіра салдатня. Пробираємося чорним ходом на перон і горланимо:

— Дешеві, міцні і ароматні цигарки!

П'яні червоноармійці в одні мить спорожнили наші коробочки і розбіглися по вагонах.

— Товариші, — кричить Валерик, — а хто платитиме?

Якийсь присадкуватий салдатюга, оперезаний навхрест кулеметними стрічками, ляснув Валерика в вухо та ще й загорланив:

— Драпайте звідси, поки нося цілі!

Аж на Благовіщенській Валерик обізвався.

— Я таки добре на більшовиках заробив. У вусі досі дзвенить.

— А це що? — показую губну гармонію.

— О!.. У кого ж ти зібрив?

— У того присадкуватого. Вона стирчала з лівій кишені.

Гармонія була імпортована. Грала на всі ноти, а по боках ще й милозвучні дзвіночки.

Після такого ганебного грабунку на Житньому базарі стало менше на два продавці тютюновими виробами. Коротше — ми збанкротували.

Нескладний музичний інструмент треба було конче на щось проміняти. Але чи потрібний він дорослим людям? Іду базаром поміж селянськими возами і на всі лади виграю. Раптом один дядько гукає.

— Покажи, хлопче, свою витівку.

Дядько уважно перевірив, чи нема вищерблених зубців, пригубився і гармонія сердито верескнула. Гуси на возі загелготали, а жінка весело засміялась.

— Мать, купимо для Миколки?

— Поломить шибеник. Йому б щось міцніше...

— Скільки ти хочеш за цю витівку?

— Гуску, відповідаю.

Дядько скривився і почав чухати потилицю.

— То як, Онисю?

— Та вона зgrabненька, але ж поломить...

Щось щепнувші своїй Онисі, дядько почав витягати з клітки сіру гуску. Знялося таке гелготіння, що на хвилину заглушило базарну „симфонію“.

Тремтячими руками беру в обійми живу істоту і вітром лечу додому. Гуска сердито гелгоче і з усієї сили лупить мене крильми. Зустрічні пішоходи скоса позирають на мене (а може на гуску), і я виразно бачу на їхніх обличчях напис: „Гуску вкрав!“

Поява гуски в нашому домі викликала родинний переполох.

— У кого ти вкрав цю гуску? — питает мати.

— Не крав, а виміняв за гармонію.

— А де взяв гармонію?

Розловідаю про трагічний кінець торгівлі цигарками. Бабуся уважно слухає і печально хитає головою та приказує:

— А що, не по-моєму вийшло. Авже ж, не помилилась.

А я поважним тоном:

— Ось іще дістану гусачих яєць, і через кілька тижнів повна кухня буде гусенят.

— Сину, — озвалася мама, — та це ж гусак!

Така несподіванка мене приголомшила. Так, ніби я купив штани, приніс додому, розгорнув пакунок і побачив спідницю. А гусакові хоч би що: стоїть собі в кутку та клює картоплину. А бабуся собі прикидає:

— Якщо добре вгодувати, матимеш фунтів сім м'яса та глечик смальцю.

— От коли б дістати козеня, — заговорила мама. З кози потрійна користь: молоко, м'ясо і вовна.

— За козеням треба їхати на село.

— Ідь, — каже бабуся, — на козеня не пошкодую весільної обручки.

Ця ідея мене і Валерика просто захопила. Зробити мандри селами, коли сади покриті білими шатами, а поля зеленим килимом, — не зрівняти з смердючими базарами.

Ковбасник теж схвалив наші пляни, але рішуче відкинув козячу ідею. Його вабило свиняче м'ясо, з якого можна зробити смачну українську ковбасу. Отож, Валерик одержав наказа — роздобути порося.

Саморобні наплечники на наших плечах. Прощаємось — і в путь-дорогу. Бабуся стоїть на порозі: кидає останнє слово:

— Щасливої дороги!

Я озираюсь і жартома відгукуюсь:

— До побачення з козою!..

Василь ПІЛИЙ

КОЛИСКА

Я народивсь під Переяславом,
В краю-колисці під хмарками.
Там молодим зеленим ясеном
Тягнувся в небо я з роками.
Там напуває серце повінню
Землиця батьківського краю.
Там юність груди свої

подвигу,

як вітру парус,
підставляє.

Там і в старих,
Там і в малечі
в очах лукавинкою блиска,
що всі дороги —

то вервочки
у світ
і в небо
від колиски.

ШОСТИЙ З'ЇЗД УРДП

(Закінчення з 23-ої сторінки)

Делегати з'їзду, прослухавши фінансовий звіт редактора „Українських вістей“ Андрія ГЛІНІНА, склали на пресо-вий фонд газети 1,500 дол. та звернулися з закликом до решти членів партії, щоб усі склали свої пожертви на ту ж ціль.

З'їзд виніс окрему постанову в справі УНРади. Там сказано:

„Найшвидшим і найдоцільнішим заходом полагодження сучасної кризи в ДЦ є УНРаді було б відкликання президію УНРади всіх її незаконних постанов про виключення з УНРади цілих фракцій і прийняття на їх місце незаконних новоутворень та про затримання в УНРаді відкліканих партіями членів...“

З'їзд УРДП висловив надію, що УНРада може знову стати центром консолідації політичних сил української еміграції.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ДОВІДКИ З АНОТАЦІЯМИ

МУЗИКА

1. Гордійчук М(икола). Українська радянська симфонічна музика. Київ, „Музична Україна“, 1969. 427 стор. АН УРСР. Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. Тираж 800.

Першу спробу узагальненого висвітлення творчого процесу в галузі симфонічної музики на Україні зробив М. Гордійчук, випустивши у 1956 р. книжку „Українська радянська симфонічна музика“. Київ, Держ. вид. образотворчого мистецтва та музичної літератури, 1956. Проте книга ця, як зазначає в передмові сам автор, не в усьому була вдалою як щодо охоплення проблематики, яка вилівала з теми, так і щодо оцінки мистецьких явищ, рівня аналіз творів, всеобщності висвітлення доробку тощо. Працюючи над новим дослідженням, автор зважив на критику своєї попередньої роботи. Пропоноване дослідження написане в історично-аналітичному пляні. З великого композиторського доробку, пагромадженого за 50 років, автор вважав за можливе зупинитися лише на творах, які відіграли ту або іншу роль в історії української симфонічної музики.

2. Перепелюк Володимир. Повість про народний хор. Сторінки з щоденника. Літературний запис Даниленка Володимира. Київ, „Музична Україна“, 1970. 260 стор. Тираж 2.000.

Ця книга — це своєрідний літопис постання і творчости народного хору Григорія Вербовки. Твір складено із щоденних записів ветерана хору, відомого бандуриста Володимира Перепелюка.

3. Станішевський Ю(рій). Барви української оперети. Київ, „Музична Україна“ 1970. 139 стор. Тираж 1440.

Українська оперета — найпопулярніший і наймолодший жанр нашого музичного театру. Його художні традиції своїм глибоким корінням сягають до джерел українського гумору, до народніх імпровізаційно-комедійних і музично-танцювальних видовищ та бурлескних інтермедій шкільного театру, до „Наталки Полтавки“, „Москаля-Чарівника“ І. Котляревського та „Сватання на Гончарівці“ Гр. Квітки-Основ'яненка. А далі до великих корифеїв Марка Кропивницького, Михайла Старицького, Миколи Садовського й Панаса Саксаганського, які створили глибоко народні й кольоритні людські характери. На сцені українського синтетичного класичного театру панувала висока гармонія чарівної народної пісні й поетичного, дотепного слова, задушевної музики й іскристого навального танцю, піднесена романтика органічно зливалася з соковитим гумором, а надхненна геройка — з ширим ліризмом, поступово формувалися стилістичні особливості майбутньої української оперети, що оживали в опереткових творах Миколи Лисенка та Кирила Стеценка, зростали майстри легкого жанру.

ЕТНОГРАФІЯ

1. Сакович І(рина) В(алерівна). Народна керамічна скульптура Радянської України. Київ, „Наукова думка“, 1970. 83 стор. + 5 непаг. + 64 стор. непаг. ілюстр. АН УРСР Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. Тираж 3.000.

Дитяча народня глиняна іграшка, ліпний фігурний посуд, сюжетні скульптурні композиції — це народня керамічна скульптура. У книзі описано шлях розвитку народної керамічної скульптури, яка з звичайного гончарства розвивається в мистецтво.

МОВОЗНАВСТВО

1. Перебийніс В(алентина) С(идорівна). Кількісні та якісні характеристики системи фонем сучасної української літературної мови. Київ, „Наукова думка“, 1970. 268 стор. + 4 непаг. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Тираж 1.000.

Монографія становить грунтовне наукове дослідження, присвячене багатосторонній аналізі системи фонем сучасної української літературної мови статистичними та структурними методами. Досліджуються співвідношення кількісних та якісних характеристик системи фонем української мови в парадигматичному і синтагматичному плянах. Детально описується методика дослідження. Аналізуються комбінаторні можливості фонем, фонемна структура одноморфемних словоформ, здатність їх створювати мінімальні пари. Резюме англійською та російською мовами.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

1. Семенюк Наталія. Співець Гуцульщини. Спогади про Марка Черемшину. Ужгород, „Карпати“, 1970. 99 стор. Тираж 5.000.

Це спогади дружини письменника Марка Черемшини (Івана Семенюка) про її чоловіка, про літературну і громадську діяльність новеліста — співця Гуцульщини. Тут згадані також його стосунки з різними друзями, зокрема з Василем Стефаником, Лесем Мартовичем, Миколою Фірманюком, Дмитром Осічним. Це друге видання спогадів, але оновлене і збагачене матеріалом.

2. Жур Петро. Третя зустріч. Хроніка мандрівки Т. Шевченка на Україну. Київ, „Дніпро“, 1970. 307 стор. Тираж 12.000.

Автор на основі широко вивченого, а часто невідомого архівного, мемуарного та епістолярного матеріалу розповідає про останнє перебування Т. Шевченка на Україні (1859), про зустрічі поета з близькими йому людьми, про твори, написані в цей час, про переслідування поета російською поліцією.

ЕКОНОМІКА

1. Голобуцький В(олодимир) О(лексієвич). Економічна історія Української РСР. Дожовтневий період. Допущено Міністерством вищої і середньої освіти УРСР як навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей вузів. Київ, „Вища школа“, 1970. 298 стор. Тираж 3.500.

У посібнику висвітлено питання економічної історії України від найдавніших часів до революції 1917 року. У ньому послідовно викладено матеріал про різні системи землеробства і форми промисловості, зовнішню і внутрішню торгівлю та шляхи сполучення, що існували на Україні за певних соціально-економічних формacій. У підручнику багатий фактаж. Все представлено коротко і чітко.

2. Веселого В(олодимир) Вас. Економічні концепції західнонімецької „советології“. (Критичний нарис). Київ, В-во Київського університету, 1970. 222 стор. Тираж 700.

Автор — кандидат економічних наук, доцент Одеського Інституту інженерів морської флоти, у своїй монографії старається показати, що на Заході, зокрема в Німеччині, „советологи“ (слапки автора) фальсифікують економічну політику КПРС та економічний розвиток СРСР, критикує і старається „розвінчати“ економічну систему західнього світу.

ГЕОГРАФІЯ

1. Географічне дослідження на Україні. Щорічник. Випуск 1. Київ, „Наукова думка“, 1969. АН УРСР. Географічне товариство. 241 стор. Тираж 650.

Тут вміщено доповіді і повідомлення членів Географічного товариства УРСР. Вони присвячені вивченням питань перетворення природи, сучасним фізико-географічним процесам, зокрема ерозії, селям, дослідженю пилових бур, переформуванню берегів Київського водосховища та мікрокліматичним відмінам ландшафтів.

Висвітлюється історія вивчення і картографування природних умов та природних ресурсів Української РСР.

Крім того, вміщено матеріал про картографічну конференцію та нараду з структурної геоморфології і неотектоніки, а також звіт про роботу Географічного товариства на протязі 1967 року.

Випуск 2. з датою 1970. Тут будуть наведені результати досліджень природних умов і природних ресурсів УРСР, висвітлюються теоретичні питання картографування та ін. Окремий розділ присвячено роботі відділів, комісій та секцій Географічного товариства УРСР.

ІСТОРІЯ

1. Мельник (Василь). Історія Закарпаття в усних народних переказах та історичних піснях. Львів, В-во Львівського університету, 1970. 227 стор. Тираж 2.000.

Це є перша спроба подати історію на основі історичних пісень, переказів і легенд від найдавніших часів до наших днів. Аналіза великого за обсягом і різноманітного за своїм змістом матеріалу, що його розглянуто в даний праці, підтверджує доцільність комплексного використання різних за своєю природою джерел при з'ясуванні важливих і маловивчених питань історії Закарпаття з найдавніших часів аж до наших днів. Автор вважає, що історики, які досліджували минуле Закарпаття, нехтуючи фольклорними, лінгвістичними та етнографічними фактами, багато втратили. Адже фольклор є тим документом, який створив сам народ. Переважна більшість документів архівних були написані представниками панівних клясів. А ми від себе скажемо, що дійсно, якщо цей фольклор створений народом, то має історичну вартість, але знаємо, що новіший т. зв. фольклор, часто є створений не народом, а йому накнітений, за допомогою радіо, телебачення, різних хорів і т.п. офіційних виступів, все це з ярликом „народна пісня“, „народний переказ“, „народна легенда“. Крім того фольклор є там багатий, що можна, як тут в цій книжці, вибирати те, що зразу мається на приміті доказати. Але ідея цікава, бо нині почали вчені історики доповняти історію за допомогою фахівців фольклору, лінгвістики, етнографії, економії, соціології і т.п.

ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА

1. Штуль Катерина. На захід від Дніпра. Оповідання. Мюнхен, „Дніпровська хвиля“, 1970. 121 стор.

2. Макара Сергій. Совість. (Поезії). Пряшів, Словашське педагогічне видавництво в Братиславі, Відділ української літератури в Пряшеві, 1970. 62 стор. Тираж 800.

3. Загребельний Павло. З погляду вічності. Роман. Київ, „Радянський письменник“, 1970. 247 стор. Тираж 65.000.

Павло Загребельний відомий український письменник, народився на Полтавщині в 1924 році. Закінчив Дніпропетровський університет. Тривалий час працював у пресі. Перша книжка вийшла друком 1953 року. Цікаві романі: „Спека“ (1961), „Шеліт“ (1966), „Диво“ (1968).

4. Деко Олександр. Журливий заспів. Документальна повість. Київ, „Радянський письменник“, 1970. 124 стор. Тираж 30.000.

Це документальна повість про поета-байкаря Леоніда Глібова. Твір охоплює період від початку вчителювання Леоніда Глібова до того часу, коли було заборонено видавати редактованої ним газети „Чернігівський листок“. Читач познайомиться з широковідомими і маловідомими українськими громадськими діячами, письменниками, етнографами.

5. Видавництво „Молода“ у Києві випускає в серії „Перша книга поета“ щорічно у світ нових поетів. 1970 року з цієї серії вийшли:

Губарець Василь. Одвертість. Поезії. 38 стор. Народився 1938 р. в с. Козаках Несторовського (б. Жовківського) району Львівської області. Після закінчення Магерівської середньої школи працював на цемплаті. У 1960 р. вступив на факультет журналістики Львівського університету. Зараз на журналістичній роботі в Ужгороді. Публікувався в альманасі „Вітрила“, журналах та періодичній пресі.

Каліка Володимир. Райдерово. Поезії. 38 стор. Народився 1938 р. в с. Козаках Несторовського (Жовківського) району Львівської області. Після закінчення Магерівської середньої школи працював на цемплаті. У 1960 р. вступив на факультет журналістики Львівського університету. Зараз на журналістичній роботі в Ужгороді. Публікувався в альманасі „Вітрила“, журналах „Поезії“ та в журналах.

Ластовецький Анатолій. Жбан роботи. Поезії. 38 стор. Народився 1938 р. в с. Баратівці Новобузького району Миколаївської області в сім'ї вчителя. З 1962 р. по 1964 р. навчався в Первомайському медичному училищі на Миколаївщині. Нині працює фельдшером при дільничній лікарні. Друкувався в журналах, альманасах „Вітрила“ і ін.

Коломієць Анатолій. Мандрівка до обрій. Поезії. 47 стор. Народився 1934 р. в с. Тетерівка Житомирського району Житомирської області. У 1952 р. закінчив середню школу. Вступив до Київського інженерно-будівельного інституту. Зараз працює інженером-конструктором у Житомирському відділенні проектного інституту Укоопспілки. Друкувався в журналах, альманасах „День поезії“, „Вітрила“, щоквартальному „Поезії“ і ін.

Кібець Юрій. П'ята пора. Поезії. 39 стор. Народився 1946 року в с. Котовка на Дніпропетровщині у сім'ї вчителя. По закінченні музичної та загальноосвітньої середніх шкіл працював учителем української мови та літератури. Нині студент історичного факультету Дніпропетровського університету. Друкувався в альманасі „Вітрила“, журналах і газетах.

Цілій Василь. Літепло. Поезії. 30 стор. Народився в с. Поділлі Київської області Баришівського району. Після закінчення школи вчився в технічному училищі, працював

на київському заводі „Большевик“ формувальником. Працював завідувачем клубом в с. Поділлі. Служив в Радармії. Закінчив Кам'янець-Подільський педагогічний інститут. Друкувався в обласній і республіканській пресі.

Шевченко Олесь. Переклади. З сербо-хорватської. 39 стор. Післяслово про авторів сербо-хорватів написав автор. Народився 1929 р. в м. Смілі, що на Черкащині. В ріднім місті закінчив школу, а згодом Київський інститут водного господарства. Нині живе і працює в Києві. З 1962 р. займається перекладацькою роботою. Його переклади з П. Славейкова, Х. Ботева, К. Бачинського та інших слов'янських поетів друкувалися в газетах, журналах і альманахах.

ПЕРЕКЛАДНА ЛІТЕРАТУРА

(Продовження з попереднього числа)

25. Гемінгвеї Ернест. По кому б'є дзвін. Роман. З англійського Мар Пінчевський. Київ, „Радянський письменник“, 1969. 506 стор. Післяслове Д. Затонського. Тираж 65.000.

26. Юрій Шкробинець. Угорська арфа. Переклади з угорської класичної та сучасної поезії. Ужгород, „Карпати“, 1970. 223 стор. Тираж 3.000.

27. Азіз Несін. Листи померлого віслюка та інші оповідання. З турецької Грицько Халимоненко. Вступна стаття Юрія Ячейкіна. Київ, „Дніпро“, 1970. 304 стор. Тираж 30.000.

28. Мольєр Жан Батіст. Комедії. З французької. Вступна стаття та примітки Н. О. Модестової. Київ, „Молодь“, 1970. 384 стор. Тираж 23.000.

Тартюф, комедія на п'ять дій, переклад Володимира Самійленка. Дон Жуан, або Камінний гість, комедія на п'ять дій, переклад Ірини Стешенко. Мізантроп, комедія на п'ять дій, переклад Ірини Стешенко. Міщанин-шляхтич, комедія на п'ять дій, переклад Ірини Стешенко.

29. Дені Дідро. Жак фаталіст і його пан. Повний текст переклав з французької Іван Кошелівець. Мюнхен, „Сучасність“, 1970. 280 стор.

30. Життя Лазарка з Тормесу та його щастя і злидні. З еспанської переклав Микола М. Палій. Буенос Айрес, В-во Юліана Середяка, 1970. 103 стор.

31. Гете Йоган-Вольфганг. Ліга науки Вільгельма Майстра. Роман. З німецької переклав Сидір Сакидон. Київ, „Дніпро“, 1970. 519 стор. Передмова Дмитра Наливайка. Тираж 30.000.

Романи Гете про Вільгельма Майстра нерідко розглядаються як своєрідна паралель до „Фавста“. І для такого погляду є серйозні підстави. „Майстер“ належить до сюжетів, які супроводжували Гете майже все його життя, вираючи спостереження й роздуми поета над складною й динамічною дійсністю переходної доби європейської історії.

ІСТОРІЯ

32. О(лександер) А(ретійович) Бовзо. Львівський літопис і Острозький літописець. Джерелознавче дослідження. Київ, „Наукова думка“, 1970. 199 стор. Академія наук УРСР. Ін-т історії. Тираж 1.500.

У книжці досліджуються два найдавніше відомі в історичній науці українські літописи, що дійшли до наших часів у рукописних оригіналах, як джерело для висвітлення життя, культури, побуту, господарської діяльності

українського народу XVI — першої пол. XVII ст., а також політичного становища України того часу. До текстів літописів додано текстологічні примітки та докладні коментарі.

33. Гайдамацький рух на Україні в XVIII ст. Збірник документів. Київ, „Наукова думка“, 1970. 569 стор. Тираж 3.000.

У збірнику вміщені документи (універсалы, звернення, укази, повідомлення, рапорти тощо) за 1717—1775 рр., у яких висвітлюється гайдамацький рух на території України в усіх його формах і проявах.

34. Коліївщина 1768. Матеріали ювілейної наукової сесії, присвяченої 200-річчю повстання. Київ, „Наукова думка“, 1970. 186 стор. Академія наук УРСР. Ін-т історії. Тираж 3.000.

МУЗИКА

35. Ф(іларет) М(ихайлович) Колесса. Музикознавчі праці. Київ, „Наукова думка“, 1970. 592 стор. Гираж 1.200.

У книжці друкуються праці з музичного фольклору й професійної музики. Особливо широко в ній розглядаються проблеми стилю української народної пісні — її ритміки, інтонаційно-ладової будови, взаємозв'язків з пісенністю інших слов'янських народів. Статті Ф. Колесси про Миколу Лисенка, рецензії на музично-фольклорні праці.

36. Л(ідія) Архімович. Шляхи розвитку української радианської опери. Київ, „Музична Україна“, 1970. 376 стор. Академія наук УРСР. Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. Т. Рильського. Тираж 1.000. Авторка розглядає шляхи розвитку української опери за 50 років — від революції до наших днів. Предметом дослідження є музика оперних творів українських композиторів, особливості жанрових різновидів музичної драматургії, стилізові напрями, взаємозв'язки української опери з іншими видами і жанрами мистецтва.

ТЕАТР І КІНО

37. Лідія Охмат. Світять театральні зорі. Драматургія Івана Микитенка на українській сцені. Київ, „Мистецтвознавство“, 1970. 134 стор. Тираж 1.650.

Історія сценічного втілення п'ес І. Микитенка „Диктура“, „Кадри“, „Дівчата нашої країни“, „Бастілія Божої Матері“, „Сольо на флейті“ та інших, над якими працювали такі майстри українського театру, як Лесь Курбас, Гнат Юра, Марко Терещенко, Борис Романіцький, Юрій Шумський, Амвросій Бучма, Наталя Ужвій, досі ще не розроблена. Саме про цю сторінку історії українського театру і розповідає авторка у своєму популярному дослідженні.

До книжки додано список усіх відомих на сьогодні постановок п'ес І. Микитенка на сценах в СРСР. Список склава театрознавець К. О. Силина.

38. Поліна Самійленко. Незабутні дні горінь. Київ, „Мистецтвознавство“, 1970. 84 стор. Тираж 2.500.

Спогади ветерана української сцени Поліни Самійленко — активної участниці театрального руху на Україні від 1916 року, почесній член Національної спілки театральних артистів України, заслужена артистка України, лауреатка Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, лауреатка премії ім. І. Франка. Спогади ветерана Українського радянського театру, яким вона була відмінною представницею.

39. Крізь кінооб'єктив часу. Спогади ветеранів україн-

ського кіна. Київ, „Мистецтвознавство“, 1970. 318 стор. Тираж 2.000.

Книжка видана у серії: Спогади. Листи. Щоденники. Вона складається з окремих статей, що розповідають про перші кроки українського кіномистецтва. Автори збірки — це живі свідки, які брали безпосередню участь у бурхливому мистецькому житті на Україні 20-их років ХХ ст. Це кінережисери А. Кордюм, Ол. Перегуда, О. Швачко; помічник режисера, асистент О. Довженка у фільмах „Арсенал“ і „Земля“ Л. Бодик, відомий актор і виконавець головних ролей у фільмах О. Довженка П. Масоха; художник театру і кіна С. Зарицький; директор кінофабрики П. Нечеса та Й. Грабер.

Читач знайде у збірці цікаві і маловідомі факти про українське кіно 20-х років, про творчість О. Довженка, Л. Курбаса та інших.

40. Театральна культура. Вип. 5. Київ, „Мистецтво“, 1970. 174 стор. Тираж 1.200. Науковий міжвідомчий щорічник — за 1968 р. Міністерство культури Української РСР. Академія наук УРСР. Українське театральне товариство.

Книга п'ята щорічника „Театральна культура“ висвітлює далі актуальні проблеми історії, тенденції розвитку теорії сценічного мистецтва України, питання сучасної драматургії. У книзі читаємо розділи „Teatr i сучасність“, „Teорія драми“. „Сценічна майстерність“, „Історія театру“. Тут читача зчайомить автор І. Глинський із критичними спостереженнями над драматургією Юліуша Словашевського, ювілей якого недавно відзначали на Україні. У

статті Ю. Костюка розповідається про перший український стаціонарний театр у Києві, що його започаткував М. Садовський. У розділі „Пам'ятні дні“ публікується стаття М. Базилевського і А. Коршенка про артиста Олексія Батулю. Є також статті П. Перешиди і Т. Швачка про 100-річчя Київського театру опери та балету і 80-річчя з дня народження Олександра Кисіля, одного з найстаріших театрознавців.

Продовжується також друкування календарної хроніки найвидатніших подій з історії українського драматичного театру. Хроніка в цій п'ятій книзі охоплює роки 1941—1945.

ДОДАТКИ ДО ПООДИНОКИХ ВІДДІЛІВ:

41. До історії — Влох Михайло. Винники, Звенигород, Унів та довкільні села. Історично-мемуарний збірник. Чікало, 1970. 526 стор. і дві карти.

Збірник **Винники і його околиці** можна назвати одним із кращих. Він є нерівний у доборі матеріалів, але цього не вдається тепер вирівняти. Між менше важливими чи маловажливими матеріалами тут знаходимо несподіваної цікаву документацію.

42. До відділу етнографія.

Народні співанки. Зібрали і упорядкували Іван Рябошапка. Бухарест, Літературне видавництво, 1969. 286 стор. Рецензент д-р філологічних наук Микола Павлюк.

Цей збірник охоплює деякі з найкращих зразків української народної лірики з Румунії.

Подала Дарія СІЯК

ЦІКАВІ ДОПОВІДІ

В „Українському голосі“ за 13 січня ц. р. читаємо: У неділю, 3-го січня, гости з Німеччини й Англії взяли участь у панаході по бл. п. П. Волинякові, що відбулась у катедрі св. Володимира (Торонто), а по полудні виступали з доповідями на вічі, влаштованому Крайовим Комітетом УРДП на тему „Сучасна політика УНРади й опозиційні процеси в Україні, „Розвиток подій в Україні та як ми їх розцінюємо.“

Віче відкрив голова Крайового Комітету УРДП п. Юрій Стефанович, після чого покликав до президії голову місцевого осередку УРДП п. Литвинова та секретаря п. Підлісного. Він привітав присутніх на залі гостей з Німеччини й Англії (заступ. голови УРДП інж. Федора Гаєнка (Німеччина), заст. голови УРДП Віталія Бендура (Англія), ред. „Українських вістей“ Андрія Глиніна (Німеччина), фейлетоніста Семена Булавку (Англія), члена Крайового Комітету УРДП в Англії п. Івана Пізюра. До першої доповіді запрошено заст. голови УРДП інж. Федора Семеновича Гаєнка. Доповідач зосередив увагу слухачів навколо таких справ: **Криза в УНРаді**, яка пояснюється тим, що протягом цілого року не скликалось президії.. надходження не покривають видатків. Причини кризи: 1) праця УНРади замало ефективна; 2) неділготуваність реагувати на події в Україні; 3) неясно поставлена визвольна концепція. Що головне — край чи еміграція?

Далі він говорив про потребу зміни тактики, створення інформаційного бюро. Події в Україні треба студіювати і треба бути близькими до них. Від цих справ прелегент перейшов до рухів в Україні і поділив їх на три категорії: легальні, нелегальні та аурядові, дав їм відповідну інтерпретацію, при чому підкреслив велику роль в них моло-

ді, яка відважно відстоює свої права. Прелегент при цьому скривав хибний підхід наших політиків, які вважають, що вивчати Україну треба тільки для пропаганди.

Під кінець доповідач з'ясував ставлення УРДП до УНРади. Він сказав: „Ми не виступали з УНРади“, нас відсунено, але ми вважаємо, що це зроблено незаконно, тому ми й надалі будемо вважати себе членами і за співобов'язок вважаємо помагати УНРаді скріпитись. УНРада зможе тільки тоді скріпитись, коли будемо спиратися на партії, а не на уламки. Потім доповідач зачитав резолюцію 6-го з'їзду УРДП, який відбувався в Чікаго. Резолюція доповідала сказане доповідачем.

Отісля виступив із доповіддою Віталій Бендер. Він почав свою доповідь такими словами: Ми боремось за конструктивну творчу працю і не будемо доказувати, хто нас більший патріот. Хочемо грамотно включитись у процес в Україні, не оглядаючись ні на кого. Далі він покликався на слова бл. п. Івана Багряного, який умів далеко наперед передбачити сучасні події в Україні; значить, треба вірити в сучасну живучу Україну й треба уміло своєю працею перегукуватись із нею. Він твердив, що живуче ядро в Україні відродиться.

Доповіді були дуже цікаві. Після доповідів задавалися питання, на які, в більшості, інж. Гаєнко давав відповіді. Він відповідав, як фахівець економічних справ, речово й переконливо. В дискусіях висловлювались: ред. В. Солонінка, інж. І. Янішевський, Нечипорук, Ковалський, Костюк, Цимбалюк, Микигинський, Тарнавський, Підлісний, Горішній, Поронюк, Бойко, Міщина, Грабовський, Максимлюк, Макогон, Дубилько, Квас та інші.

СРІБНИЙ ЮВІЛЕЙ ТИЖНЕВИКА „УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ”

6-го лютого ц. р. в приміщенні української православної парафії св. Володимира в Торонто читацька громада тижневика „Українські вісті”, що виходить у Новому Ульмі (Зах. Німеччина) відзначила бенкетом 25-річчя існування свого часопису.

Бенкет ювілята відбувся успішно. Понад 300 чол. присутніх гостей на бенкеті не тільки добре повечеряли та випили тост за успіхи в минулому і на майбутнє, але й прослухали добру доповідь-спогад одного з найперших редакторів і творців — на той час півтижневика — часопису „УВ” — письменника **Павла Ів. МАЛЯРА**.

Павло Маляр розповів про тих людей (Ол. Гай-Головко, Горліс. Горський, Ол. Зозуля, П. Маляр), що організували й видавали „УВ”, які почали виходити циклостилевим друком з ініціативи коменданта і заступника коменданта табору. Часопис на початку редагували по черзі. А коли виникли політичні розходження, тоді редагував його певний час. П. Маляр, який був іадміністратором в-ва та працював там, аж поки не виїхав до США.

Згодом до складу редакції увійшли один по одному фахові сили: А. ГАК (знаний фейлетоніст Мартін Задека) з своєю дружиною; він став мовним редактором, а дружина — коректорм. Потім прийшли Ю. КОШЕЛЬНЯК і А. РОМАШКО та інші. Та до цих ентузіастів долучилися, як П. Маляр висловився, молоді хлопці. „Що то були за хлопці? Як соколи!“ — казав він. А коли приїхав до табору **Іван Павлович БАГРЯНИЙ**, він став головним редактором „Українських вістей“.

І. Багряний був великою людиною — говорив доповідач. З ним можна було сперечатись, не логоджуватись, але його чесність, коректність, товариськість, відвага і відданість справі й Україні — гуртувала всіх і підносила на дусі. Доповідач уважно листав сторінки споминів, перевідав жваво і вміло, називав ще чимало імен, яких тут годі всіх згадати. Згадав він корстко і про таборові війни, які, за його словами, „були то справжні війни“, проте, з уваги на свято, він не входив у деталі. Та присутні знали, що то за війни були, коли тероризували всіх — не тільки редакційний персонал, а підрадянську еміграцію взагалі. А були то часи, коли летіло каміння через вікна мешкання І. Багряного та П. Маляра; полк. К. Дацька побито, а в барак редакції і видавництва — під пре-текстом браку мешкань — бандерівська таборова поліція поставила ліжка, які згодом довелося викидати з бараку загонові американського війська; коли були суди й суди-лица (без жадних на те правних підстав, проти І. Багряного та інших).

За „УВ“ не впали, бо незламна була воля їх безстрашних ентузіастів-творців. Палітра тижневика „УВ“ багатюша і різномірна. На їхніх сторінках друкувалися найкращі статті визначних українських політиків, учених і діячів культури, представників з різних закутків України. Згодом „УВ“ збагатилися статтями представників різних по неволеніх Москвою народів та чужинців, що уможливило часописові „УВ“ стати загальноукраїнською трибуною, органом фронту антиімперіалістичних сил.

Ювілята усно вітали (ювілейний комітет нікого не за-прошуває і особисто не повідомляє) присутні на бенкеті. Це були: Леонід Ліщина від ЦК ОДУМ-у, Цехмісторо від СУЖЕРО і КУК в Монреалі (він голова їх), Ом. Тарнавський від імені читачів і представників „УВ“ та Петро-

Родак від православної громади св. Володимира в Торонто, а письмово вітали КК УРДІ в Канаді, Товариство Одумівських Приятелів і Батьківський комітет Юного ОДУМ-у, ГУ ОДУМ-у Канади, Торонтська філія ОДУМ-у і редакція радіопрограми „Пісні України“.

У привітаннях висловлено найкращі побажання та радість за існування такого хорошого часопису. Наприклад. Ом. Тарнавський у своєму привіті сказав, що „УВ“ за 25 років „зробили велику роботу і зайнайли чільне місце в історії“. Люди, які організували цей часопис, не тільки виказали себе дійсними патріотами — в минулому під керівництвом І. Багряного, а тепер на чолі з Василем Гришком, але вони, як вихідці з центральних земель України, найкраще розуміють проблеми Радянського Союзу і знають, як з ним боротись... І додав: „Як син Галицької Землі від імені численних читачів складаю „УВ“ подяку“.

Почалася мистецька частина. Апсамбль бандурристок ОДУМ-у ім. Г. Хоткевича під керівництвом **Валентини РОДАК** виконав три чудові пісні: „По діброві вітер віє“ (сл. Т. Шевченка), „Ой, співаночки мої“ (нар. пісня), „Ой, чий же це двір“ (нар. пісня) та дві додаткові — виконані вокальним ансамблем ОДУМ-у, під музичний супровід **Ю. Груненка**: „В половину“, муз. Якубовича і „Київський вальс“ — слова А. Малишка, муз. П. Майгороди.

Декламацію з рамін сатиричних творів І. Багряного — поему „Батіг“ прочитав одумівець **Віктор Духнай**. Зала завмерла — І. Багряний говорив устами Віктора Духнай.

Другу частину програми розпочала танцювальна одумівська група „Веснянка“ під керівництвом **М. Балдецько-го**. А далі під звуки оркестри „ЕХО“ — теж молодих хлопців — 30 молодих учасників і учасниць групи виконали танок „Вечорниці“, а трохи згодом ще й гопак.

Молодь цих одумівських колективів під керівництвом В. Родак і М. Балдецького неодноразово вписала на сторінках історії народного мистецтва в Канаді нашу пісню, наші танки і нашу музику своїми виступами на сценах інших етнічних груп канадських співгромадян.

Бенкет завершився не аби яким фінансовим успіхом — подзаруком ювілятові. На залі пожертвували на пресовий фонд „УВ“ понад 300 дол., близько 30 платних поздоровлень від різних комерційних фірм, які їх помістили в програмках, буфет і чистий прибуток з бенкету — разом близько 1.200 доларів.

Бенкет відкрив голова ювілейного комітету **Микола Підлісний**, молитву прочитав протп. **Ю. Ференців**, а програмою бенкету керував член ювіл. комітету **Іван Данильченко**.

— У С М І Ш К А —

ЧИЯ СПРАВА

Дочка заявила батькові, що виходить заміж.

— А хто ж він, дочка? Ти ж його знаєш усього десять днів. Чи ти ж його хоч любиш?

— То вже моя справа, тату!

— А він тебе любить?

— А то вже його справа, тату!

— А з чого ж ви будете жити? Він же не має грошей.

— А то вже ваша справа, тату!

Ч И Т А Ч І П И Ш У Т Ъ

Вельмишановна Редакція!

Коли Ваша ласка, то помістіть цей скромний заклик... Ми часто кричимо, що ми патріоти, що пішли на еміграцію во ім'я України, що „душу й тіло ми положим за нашу Вкраїну"... А як виходить у дійсності? На всіх центровиків (як колись покійний Петро Кузьмич писав) знайшлася в Торонто одна жінка, та ще п'ять осіб, які розуміють, що „людина живе не хлібом єдиним“. А де решта? Мені хочеться гукати, просити, молити і, нарешті, плакати: люди, схаменіться, бо лихо нам буде! Не стає рідного слова — не стане нас. Ми, як культурна нація, — віремо.

На Батьківщині Москва шалено русифікує Україну, а на еміграції люди сами духовно засинають. Де ж вихід? Де шукати розв'язки? В кого питати поради? Знову до нашого генія Т. Шевченка: „А на сторожі коло них поставлю слово“. Після смерті Петра Кузьмича люди взяли на себе ярмо (я не беру це слово в лапки, бо то дійсно ярмо, бо їм легше було б дати по 500 дол., щоб тільки „Нові дні“ були). А ми ж мусили б тільки їм допомогти цей віз тягнути.

Ми можемо допомогти їм дуже легко. Невже в нас, на еміграції, не знайдеться пари сот людей, які взяли б і прислали на рахунок „Нових днів“ чеки, щоб та редакція не сушила собі голову хоч центами? Я сам знаю в Торонто не менш 60—70 людей, які стоять не гірше тих, що гідно відгукнулися на заклик ініціативної групи. А де ж наші лікарі, інженери, адвокати, вчителі? Де ж ті наші патріоти, які при чарці так уміють вигукувати про Україну? Про купців не згадую, бо я часто звертавсь до них і від більшості завжди чув відповідь: А яка ж це організація? Де вона приміщується, хто її очолює? і т.д.

Колись мій покійний батько казав: сину, якщо люди при владі більше дбають про свою партію чим про народ, — то ті люди погані, злі, небезпечні й жорстокі. Якщо, сину, гроші будуть коли тобою командувати, то ти попав у руки диявола...

Якщо наші багатії українці у світі (а в порівнянні з українцями на Україні вони таки багатії; я був там під час років тому — знаю) не допоможуть „Новим дням“ утриматись, тоді нічого не залишається сказати, хіба що пафразувати рядки з маршу І. Багряного:

„Пий до останньої краплі гіркої,
Пий за Вкраїну й поляж з ковбасою“...

Чек на 100 дол. вкладаю на гарантійний фонд „Нових днів“

Ф. БОЙКО, Торонто

З НАДІСЛАНИХ ВИДАНЬ

Павло МАЦЕНКО. — Нариси до історії української церковної музики, видання М.Т.Б., Роблін—Вінніпег, 1968, 152 стор. убористого друку.

Матеріал до цих нарисів збирав автор з 1930 року, а писати почав з 1952 р. Ця книга нарисів, написаних хоч і стисло, але вправно і авторитетно, — чекає свого доброго рецензента, який би компетентно оцінив ось цю спробу систематизувати основні дані з історії нашої церковно-музичної культури.

П И Ш У Т Ъ

8-го січня 1971 року

Вельмишановний і дорогий Панте Професоре Д. Кислиця!

Давно збираюся написати до Вас та подякувати Вам за „Нові дні“, прекрасно писані й видавані. Скажу тільки за „Передсоборові думки“ пана М. Береста, за „Дві Зозульки“, за „Триста літ Самійла Величка“ Валерія Шевчука... Не пишу далі, бо потрібно було б перерахувати все те, що Ви вмістили в числах 241—42, 43—44, 45—46 та 47—48, що їх я одержав (вислали панство Романенки).

Посилаю Вам наше повідомлення про розв'язання К-ту Будови Храму Св. Симона. Може б Ви вмістили кілька рядків за наші досягнення? У мене ще є на перехованні біля 80 книжок про моого покійного брата проф. Миколу Плевака. Ці книги є на сковоранці у моїх приятелів і великих українських патріотів, яких так любив і поуважав наш незабутній Петро Кузьмич, — у панства Романенків у Торонто.

Недавно я їм вислав 30 доларів. Ця сума складається з 40 франків від пані Тетяни Гринюк, 20 фр. — передплата за „Нові дні“ від квітня 1970 року по квітень 1971 року, а другі 20 фр. — передплата на рік до квітня 1972 р. Прошу ласкати написати пані Т. Гринюк, що її 40 фр. одержані. Решта — це моя передплата на 1971-ий рік і на пресовий фонд. Перечитуючи п. Береста, п. Шевчука та п. Ковалева і бачачи, як ідути в Європі справи українські православні, мені стає сумно і страшно за нашу Церкву та нашу молодь. Кінчиваши будову храму, я хочу помогти організації УАПЦ — спочатку в Європі, а потім і за океаном. Може в цій справі мені пощастити використати, що залишилось у мене з моїх книжок; біда тільки, що мій вік мені дошкауляє.

Кінчаючи на цьому, засилаю Вам і всій редакції, особливо п. Дальному, мої найліпші побажання в НОВОМУ РОЦІ. Прошу Вас, дорогі панове, тиє перевтомлюватися. Уважайте на долю Петра Кузьмича.

З правдивою повагою Ваш П. ПЛЕВАКО.

Дорогий Петре Антоновичу,

Велике спасиби за листа і надіслану суму для "Н.Д.". Про побудову храму св. Симона ми давно чекаємо від Вас хоч короткої статті і відповідного фото — про це я просив Вас через Серафиму Вікторівну Волошину. Адресу п. М. Береста вже вислав Вам і нам дуже добре відомий наш приятель Гр. Романенко.

А як зробити, щоб „Нові дні“ жили та процвітали, і щоб ми не перевтомлювались, — ми ще не знаємо. Можливо, що читачі нам підкажуть рецепт. Та й колеги по-рівну плечі підставлять, а в гурті й батька легше бити.

Д. КИСЛИЦЯ

Олекса ГАЙ-ГОЛОВКО. — Поетичні твори в трьох томах, т. I, видання Нових днів, Торонто, 1970, 138 стор., з передмовою проф. Юрія Мулика-Луцька. Літературно-критичний огляд цього видання замовлений і незабаром буде вміщений у нашому журналі.

М. МАТУЛА. — Над вечір. Поезії. Надруковано в друкарні „Українських вістей“, Новий Ульм, Зах. Німеччина, 66 стор. Короткий огляд цього видання ми дали у ч. 247—248 (серпень-вересень).

Зосим ДОНЧУК. — В пошуках щастя. Роман. Видано некладом автора, вид-во ВЛАСНА ХАТА (ї в прямому розумінні), Філіадельфія, 1970. 376 стор. Огляд цього видання замовлено

Сергій ДОМАЗАР. — Два нариси, авторове видання, Сідней, Австралія, 1969 р., 68 стор. Рецензія на „Два нариси” пишеться, буде вміщена в нашому журналі скоро.

М. ЛАВРЕНКО. — Пархимові ласощі. Сміховина на три дні, вид-во „Рідний край”, Нью-Йорк, 1970, 100 стор.

М. ЛАВРЕНКО. — Брама золота. Поезії. Збірка друга, вид-во „Рідний край”, Нью-Йорк, 1970, 104 стор.

Обидві ці книги Мих. Лавренка чекають свого рецензента.

Дм. СОЛОВЕЙ. — Збірник матеріалів для переказів. Посібник для вчителів, видавниче т-во „Книгостілка“, Нью-Йорк, 1965, 62 стор.

Автора (уже покійний), мабуть, усі наші читачі знали. Рецензія на це видання готова і коротка: нехай постійшать учителі придбати цей посібник, поки не пізно. Звертатись на адресу:

Miss O. Solovej
1000 Hague Ave.,
St. Paul, Minn., 55104, U.S.A.

ЛІТЕРАТУРНІ ОГЛЯДИ

ПРО ЗЇЗД ПИСЬМЕННИКІВ У НЬЮ-ЙОРКУ

В „Українських віснях“ (Новий Ульм) за 17 січня ц.р. подано звідомлення про відбуття 28-29 листопада м. р. IV зїзд Об'єднання українських письменників „СЛОВО“. Хоч це не абиляка подія в нашему культурному житті, але про неї написав звітодавець так ялово і поверхово, а до того ж іде й такою кострубатою, безпорадною мовою, що просто жаль бере за наших письменників. З уваги на те, що мова ж у звіті про майстрів слова, ми цитуючи уривки з того звіту, відтворяємо звітодавцеву стилістику пілчигти.

„Головував на з'їзді (отже — не проводив з'їздом — примітка наша) один з основоположників ОУП „СЛОВО“ Юрій Лавріненко. Президія з'їзду була обрана, крім уже згаданого голови, в складі Богдана Бойчука, Василя Гайдарівського, Йосипа Гірняка, Святослава Гординського, Докії Гуменної, Івана Керницького, Григорія Костюка і Остапа Тарнавського...

У двогодинний звітний доповіді Григорій Костюк (голова Об'єднання — прим. наша) зробив огляд (не перевідгляд — це означає б поновний розгляд справи, напр., у суді — прим. наша) організаційної і творчої праці ОУП за 15 років її існування. Він зосередився на жанрах, у яких працювали наші письменники (проза, поезія, драматургія), та на літературній критиці і художніх перекладах... Доповідач сказав, що наші письменники опублікували чужими мовами 32 твори, кожний окремо книгою, понад сотню оповідань, статей, есеїв та рецензій в різних журналах, збірниках і альманахах — англійською, німецькою, еспанською, португальською та іншими мовами (а що ж наші письменники видали своєю мовою — звітодавець нам не сказав — прим. наша).

...У дебатах промовці обстоювали — той модернізм, той традиціоналізм, а були й такі, що радили поєднувати обидва напрямки. Цікаво говорив Юрій Лавріненко, який порадив традиціоналістам, щоб вони, наслідуючи майстерність своїх попередників, не забували про їхні ж (попередників) поривання творити нове і по-новому, бо те їхнє нове визначало їх як модерністів свого часу. (Що Юрій Лавріненко говорив цікаво, ми сумніву не маємо, але чому ж звітодавець збідлив виступ Ю. Лавріненка? Нам з листів відомо, що Юрій Андріянович, ерудит і близькучий оратор, дав добру хльбу деяким панкам поетам і непоетам, картаючи їх за дилентатизм, лінівство заглядати до джерел і за безвідповідальні декламації, за якими криється неуцтво; за спроби прикриватися традиціоналізмом — ховаючи свої сиві вже й лисі голови, не обтяжені знаннями, вічно „молодах“ літераторів — прим. наша).

Під кінець узяв слово голова „СЛОВА“ Гр. Костюк і пітсумував сказане в дебатах. Дискусія, сказав він, на

актуальну тему нашого літературного життя підтвердила, що вона була своєчасна і потрібна. Вона напевно розкрила для всіх основну істину, що література — це живо явище. Вона постійно змінюється, оновляється, як і само життя. Кожний новий автор, кожний новий твір — це новий світ. Наслідування давніх, нехай і наймайстерніших зразків, без оновлення — це смерть літератури.“

Як видно з прикінцевого слова голови „СЛОВА“, теза про смерть літератури від новаторства і дерзань, що її невдало пророчили на з'їзді деякі спів-лісі молоді поети, не вигримала критики, а її (тези) речники сіли маком, як, наприклад, із тезою про якусь необмежену свободу літературної творчості, за яку Ігор Качуровський у „Нових дніх“ не тільки покартав, а й довів королям „необмеженої свободи“, що вони голі — не тямлять, про що говорять.

Не для годиться, а насправді: такі ж „компліменти“ по заслугі мають належати і протилежній крайності — на полюсі модернізму, корінням якої (крайності) є також брак ґрунту й чуття міри та скромності.

ALBERTA FUEL OIL LIMITED

278 Bathurst St. Toronto 2-B Tel.: EM 2-3224

● Достава олалової оліви для хатнього вжитку
● Чищення печей та цілорічна обслуга печей
шілком безплатно! 24-ГОДИННА ОБСЛУГА

Перша українська опалова фірма

FUTURE FUEL OIL LTD. & SERVICE STATION

24-годинна, солідна і скора обслуга чищення

і направа „форнесів“ безплатно.

945 Bloor Street West . Toronto, Ontario
Office: LE 6-3551 Nights: RO 2-9494

THIRD CLASS

Mrs. N. Mishchenko 237
3445, 33rd Ave. So.
Minneapolis, Minn. 55406

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ
ІНСТИТУТ

повідомляє, що головний склад їх видань
знаходиться

В УКРАЇНСЬКІЙ КНИГАРНІ В ЕДМОНТОНІ

Івачис, В.: Боротьба Кубані за незалежність.	
Мюнхен, 1968, 142 стор., брош. оправа	\$2.00
Тесля, І., Юзик, П.: Українці в Канаді, їх розвиток і досягнення, Мюнхен, 1968, 78 ст. брош.	2.00
Сулима-Блохин, С.: Квітка і Куліш, основоположники української новелі, Мюнхен, 1969, 104 стор.	1.50
Рибчин, Проф. Д-р І.: Динаміка українського козацтва	
Мюнхен, 1970, 112 стор. брош.	2.00
Ніньовський, В.: Рімси і строфіка гуцульських колядок і щедрівок, Мюнхен, 1967, 17 стор. брош.	1.00
НАУКОВІ ЗАПИСКИ, том XI, 1966, 106 стор. брош.	1.50
Том ХУ, 1968, 103 стор. брош.	2.00
Том ХҮІ, 1968, 64 стор. брош.	2.00
Том ХҮІІ, 1968, 143 стор. брош.	2.00
Том ХҮІІІ, 1968-69, 286 стор. брош.	5.00
Том XIX, 1969, 183 стор. брош.	3.00

„СЛОВО” ЗБІРНИК Ч. 4

„СЛОВО” збірник ч. 4, Об’єднання Українських Письменників в Екзилі, як і попередні Збірники в твердій оправі, на добром папері. Наклад обмежений.

Ціна \$8.50

СТО ПОЕТІВ — СТО ПІСЕНЬ

Збірник стародавньої японської поезії, жанру, танки, в повному українському перекладі ІГОРЯ ШАНКОВСЬКОГО, з примітками про авторів і транслітерацією оригінальних японських текстів. СТО ПОЕТІВ — СТО ПІСЕНЬ небуденне явище на українському книжковому ринку. Це перший повний переклад збірника взагалі будь-якою слов’янською мовою. Придбання цього вилання зробить неабияку приємність любителеві доброї книжки.

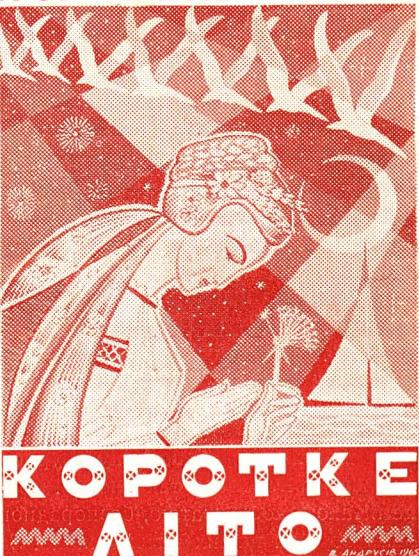
Якісна кольорова обкладинка зображує одного з безсмертних поетів старої Японії „Акагіто“. ЦІНА — \$5.50 з пересилкою.

Головний склад знаходиться у

UKRAINIAN BOOK STORE
10205 - 97 Street, Edmonton, Alberta, Canada

Книгарням і кольпортерам відповідний опуст.

ІГОР ШАНКОВСЬКИЙ

Вже вийшла третя збірка поезій
ІГОРЯ ШАНКОВСЬКОГО
„КОРОТКЕ ЛІТО“

Книжка в твердій оправі, на добром папері, з суперобкладинкою. Тираж 1.500 примірників. Всі примірники нумеровані.

Ціна з пересилкою \$3.75

У ВАГА!

У ВАГА!

Мовознавці, Поети, Письменники, Викладачі
української мови! Вже вийшов з друку перший

УКРАЇНСЬКИЙ ЗВОРОТНИЙ СЛОВНИК

що його уклав Василь Ніньовський. Словник охоплює близько 60,000 слів, друкований на добром папері, в твердій полотняній оправі.

Ціна — \$14.50.